

КАЛЕНДАР

ЗА ЛЬТО ОД РОЖДЕСТВА ХРИСТОВОГ

1867

1.2445

БИБЛИОТЕКА
МАТИЦЕ СРПСКЕ

ИЗДАО ТРОШКОМ

ИЛИЈА К. АНЬЕЛКОВИЋ.

У БЕОГРАДУ

у штампарiи Николе Стефановића

Книга I Ручна Бода

1	Кашуле Сеча Радна	30 = 20
2	Сеча закл. б=к	52 =
3	Преча Пајек	90 =
4	Пачка Ординар	30 =
5	За Мотка Пајек	90
	Сума	272

У Књиг Главе Горње

II Аксесоари Кројне

1	Реда Од Сиварна	4
2	Једнобојне	20
3	Сеча Кашуљ	24
4	Сеча Кадек	6
	Сума	64

РП 366 РТ 146 РПСрТ 64/1867. 1

КАЛЕНДАР

ЗА ЛѢТО ОД РОЖДЕСТВА ХРИСТОВОГ

1867.

ИЗДАО ТРОШКОМ

ИЛИЈА К. АНЂЕЛКОВИЋ.

4

БИБЛИОТЕКА МАТИЦЕ СРПСКЕ
КЊ. БР. 12445

У БЕОГРАДУ

у штампарiи Николе Стефановића.

Године знатних догађаја.

	год.
Од створења света по брою православне цркве	7375
„ створења света по брою римске цркве	5816
„ створења света по брою еврејском	5628
„ како є Јулиє Ћесар поправио календар, кои ми и данас држимо	1915
„ рођења Христова	1867
„ како є Мухамед бежао из Меке у Медину	1284
„ како су Срби дошли у данашнѣ своє землѣ	1230
„ како су Срби хришћанску веру примили	1009
„ како се є западна црква оделила од источне	813
„ како є умро српски цар Стефан Душан силни	511
„ како су Срби изгубили царство на Косову	478
„ како су Турци Цариград освоили	414
„ како су 36.000 породица Срба под патриярхом Арсением Чарноєвићем из Србиє прешли у аустриску државу	177

Пасхалія.

Кругъ сунца 11. Круг месеца 3. Пасхално слово Ч. Недельно число S (6). Месоєђа 8 неделя и дан. Месне покладе 19. Фебруара. Беле покладе 26. Фебруара. Петрове покладе 11. Јунія. Петрова поста 17 дана.

Свенародне српске славе.

Србия свенародно слави: 4. Септембра, као дан рођења светлог књаза Михаила М. Обреновића III. — **Цвети**, као дан устанка народа српског под књазом Милошем. — Св. првозваног Андрію, што су на тай дан године 1830. проглашена народна српска права.

Помрачења.

Ове године биће пет помрачења: помрачиће се трипут сунце и двапут месец; али код нас видеће се само сунчево помрачење 22. Фебруара после 8 сати изутра, и месечево помраченѣ 2. Септембра после 12 сати по поноћи.

ЈАНУАР има 31 дан — ОЖУЈАК — БРЕЗЕН

по старом			по новом.	
Пед. пре просвеш. глас 8к. ☽			13	Розина.
Н.	1	Обр. Г. Вас сен.	14	Матилда.
П.	2	Силв. пан Кл.	15	Лонгин.
В.	3	Малахие а Суб.	16	Хериб.
Пед. глас 1. еван. од Іоан. зач. 5				
С.	4	Сабор 7(	17	Гертруда
Ч.	5	Кретов , Ириода.	18	Едуард.
П.	6	Богојав . Теофил.	19	Іосиф.
С.	7	Св. Іо ие и Капит.	20	Ницета.
Пед. по просв ил. Теод.			21	Бенедик.
Н.	8	Гео Муч. Младен.	22	Октав.
П.	9	Полдрат, и др.	23	Викторія
В.	10	Гр фроние Пион.		
С.	11	Пед. пос. глас 2. еван. од Марка зач. 7.		
Ч.	12		24	Ар. Гавр.
П.	13	Геофан, Григор.	25	Арханг.
С.	14	Ники . Алекс	26	Донац
	15	Венедикт.	27	Филип
Н.	16	Агапие, Пуп.	28	Іован
П.	17	Савин, Трорем.	29	Вилхелм
С.	18	Алексие, ка Ап.	30	Возн. Г.
Пед. 3. ве		Кирдот, Петар	31	Петронел
Н.	19	атрикие, Ак.	1	Јунїй.
Пед 6. слепога глас 5 еван. од Іоана зач. 34.				
Н.	21	Талалей и Аск.	2	Еразм.
П.	22	Конс. и Елен.	3	Цецил
В.	23	Васил. мучен.	4	Квирин
С.	24	Михаил Еп.	5	Бониф.
Ч.	25	Симеун Столп.	6	Норб.
П.	26	Спасов дан.	7	Роберт.
С.	27	Карп апостол.	8	Бонифац.
		Терапоита		
Нед 7. свети отаца глас 6 еван. од Іоана зач. 56.				
Н.	28	Никита. ☽	9	Дуови.
П.	29	Теодосия муч.	10	Дуови. П.
В.	30	Исакие далмат.	11	Тројс.
С.	31	Еремие апостол	12	Василид.

Сунце.

	излази			залази	
		с.	м.	с.	м.
1	у	6	13 —	5	47
5	„	6	7 —	5	53
9	„	6	— —	6	—
15	„	5	50 —	6	10
20	„	5	43 —	6	17
25	„	5	31 —	6	29
30	„	5	22 —	5	38

Мене месеца.

☽ Прва четврт 1. у 10 сати 4 мин. пре подне; ветровити и мутни дани.

● Пун месец 8. у 10 сати 12 мин. [illegible] м. у вече; мутно и кишовито.

● Нов месец 21. у 4 сата 30 мин. по подне; приятни дани, и починѣ бити топло.

☽ Прва четврт 28. у 7 сати 54 м. изјутра; ладни ветрови са грмлявином.

Вашари у Србіи.

У Иваньици, Убу и Ћупріи 1. у Г. Милановцу 9. у Заичару, Крагуевцу, и Ужици 21. Мая.

Године знатних до

Од створења света по брою правосла
„ створења света по брою римске
„ створења света по брою еврејског
„ како є Јулиє Ћесар поправио кал
ми и данас држимо .....
„ рођења Христова .....
„ како є Мухамед бежао из Мекe у М
„ како су Срби дошли у данашњ своє
„ како су Срби хришћанску веру прим
„ како се є западна црква оделила од ис
„ како є умро српски цар Стефан Душан
„ како су Срби изгубили царство на Косов
„ како су Турци Цариград освоили .....
„ како су 36.000 породица Срба под патриј
Арсением Чарноєвићем из Србиє прешл
аустриску државу .....

ЯЧА — УНОР

Сунце.

	излази		залази
	с. м.		с. м.
	7 2	—	4 58
	6 57	—	5 3
	6 48	—	5 12
	40	—	5 20
	32	—	5 28
	9	—	5 41
		—	5 46

сеца.

Пасхалія.

6. у
ци. у

Кругъ сунца 11. Круг месеца 3. Пасхално сл
Ч. Недельно число S (6). Месоєђа 8 неделя и дан. ду
сне покладе 19. Фебруара. Беле покладе 26. Фебруара
Петрове покладе 11. Юнія. Петрова поста 17 дана.

Свенародне србске славе.

Србия свенародно слави: 4. Септембра, као дан рођења светлог књаза Михаила М. Обреновића III. — Цвети, као дан устанка народа србског под књазом Милошем. — Св. првозваног Андрію, што су на тай дан године 1830. проглашена народна србска права.

Помрачења.

Ове године биће пет помрачења: помрачиће се трипут сунце и двапут месец; али код нас видеће се само сунчево помрачење 22. Фебруара после 8 сати изутра, и месечево помрачењ 2. Септембра после 12 сати по поноћи.

МАРТ има 31 дан — ОЖУЯК — БРЕЗЕН

по старом			по новом.	
С.	1	Евдокия Док. ☽	13	Розина.
Ч.	2	Теодот, Арсен.	14	Матилда.
П.	3	Евтропије, Кл.	15	Лонгин.
С.	4	Теодорова Суб.	16	Хериб.
Нед. 1. велик. пос глас 1. еван. од Іоан. зач. 5				
Н.	5	Конон, Ириода.	17	Гертруда
П.	6	Конст. Теофил.	18	Едуард.
В.	7	Етерије и Капит.	19	Іосиф.
С.	8	Теофил. Теод.	20	Ницета.
Ч.	9	40 Муч. Младен.	21	Бенедик.
П.	10	Кодрат, и др.	22	Октав.
С.	11	Софроније Пион.	23	Викторія
Нед 2. вел. пос. глас 2. еван. од Марка зач. 7.				
Н.	12	Теофан, Григор.	24	Ар. Гавр.
П.	13	Никиф. Алекс	25	Арханг.
В.	14	Венедикт.	26	Донат
С.	15	Агапије, Пуп.	27	Филип
Ч.	16	Савин, Трофим.	28	Іован
П.	17	Алексије, ч. Ап.	29	Вилхелм
С.	18	Кирдот, Петар	30	Возн. Г.
Нед. 3. ве		атрикије, Ак.	31	Петронел
Н.	19	Талалей и Аск.	1	Јунїй.
Нед 6. слепога глас 5 еван. од Іоана зач. 34.				
Н.	21	Конс. и Елен.	2	Еразм.
П.	22	Васил. мучен.	3	Цецил
В.	23	Михаил Еп.	4	Квирин
С.	24	Симеун Столп.	5	Бониф.
Ч.	25	Спасов дан.	6	Норб.
П.	26	Карп апостол.	7	Роберт.
С.	27	Терапоита	8	Бонифац.
Нед 7. свети отаца глас 6 еван. од Іоана зач. 56.				
Н.	28	Никита. ☽	9	Дуови.
П.	29	Теодосия муч.	10	Дуовн. П.
В.	30	Исакије далмат.	11	Тројс.
С.	31	Еремије апостол	12	Василид.

Сунце.

	излази			залази	
		с.	м.	с.	м.
1	у	6	13 —	5	47
5	„	6	7 —	5	53
9	„	6	— —	6	—
15	„	5	50 —	6	10
20	„	5	43 —	6	17
25	„	5	31 —	6	29
30	„	5	22 —	5	38

Мене месеца.

☽ Прва четврт 1. у 10 сати 4 мин. пре подне; ветровити и мутни дани.

Пун месец 8. у 10 сати 12 мин. [illegible] м. у вече; мутно и кишовито.

Нов месец 21. у 4 сата 30 мин. по подне; приятни дани, и починѣ бити топло.

☽ Прва четврт 28. у 7 сати 54 м. изјутра; ладни ветрови са грмлявином.

Вашари у Србіи.

У Иваньици, Убу и Ћупріи 1. у Г. Милановцу 9. у Заичару, Крагуевцу, и Ужици 21. Мая.

АПРИЛ има 30 дана ТРАВАНЬ — ДУБЕН

ПО СТАРОМ			ПО НОВОМ	
С.	1	Мария Египт;	13	Юстин.
Нед. 5. вел. пос. глас 5. еван. од Марка зач. 17.				
Н.	2	Тит, Амфиан.	14	Цвети.
П.	3	Никита, Илир.	15	Аласт.
В.	4	Іоси, Зосим.	16	Турибиус
С.	5	Агатон. и Теод.	17	Рудолф.
Ч.	6	Евтихие Плат.	18	Аполон.
П.	7	Георгие Мит.	19	Кресц.
С.	8	Апост. Ирод.	20	Фаб. и С.
Нед. цветна глас 6 еван. од Іоана зач. 41				
Н.	9	Цвети.	21	Ускрс.
П.	10	Артемон.	22	Ускрс. II.
В.	11	Антица; Іоан.	23	Адалб.
С.	12	Василие, Атан.	24	Георг.
Ч.	13	Тит, Амфиан.	25	Марко е.
П.	14	Мартин пап. р.	26	[illegible]
	15	Аристо[illegible]		

Ч. Недељно число S (6). Месоеђа 8 сне покладе 19. Фебруара. Беле покла Петрове покладе 11. Јунія. Петрова пос

Свенародне српске славе.

Србија свенародно слави: 4. Септембра, као дан рођења светлог књаза Михаила М. Обреновића III. — Цвети, као дан устанка народа српског под књазом Милошем. — Св. првозваног Андрію, што су на тай дан године 1830. проглашена народна српска права.

Помрачења.

Ове године биће пет помрачења: помрачиће се трипут сунце и двапут месец; али код нас видеће се само сунчево помрачење 22. Фебруара после 8 сати изјутра, и месечево помрачење 2. Септембра после 12 сати по поноћи.

Сунце.

	излази			залази	
	с.	м.		с	м.
1 у	5	21	-	5	39
5 „	5	14	—	6	46
10 „	5	6	—	6	54
15 „	4	58	—	7	2
20 „	4	51	—	7	9
25 „	4	44	—	7	16
30 „	4	36	—	7	24

Мене месеца.

Пун. месец 7. у 23 мин. после поноћи; кишовито, после лепо време.

Послед. чет. 15. у 3 сата 17 мин. ујутра; лепо време; изјут. лад. месец 22. у [illegible] мин. изменим.

МАЙ ма 31 дан СВИБАН – КВЕТЕН

по старом			по новом	
П.	1	Пророк Єремия	13	Сервације
В.	2	Атан. в. Преп.	14	Бонифац.
С.	3	Тимотей, Мавр;	15	София
Ч.	4	Пелагия, Силв.	16	Іов. Неп.
П.	5	Мучен. Ирина.	17	Убалд.
С.	6	Іов многостр. ☽	18	Венан
Нед. 4 разслабленог. глас Зеван. од Іоана зач. 14.				
Н.	7	Знаменѣ Крста;	19	Цел.
П.	8	Іоан богослов;	20	Бернард.
В.	9	Лет. св. Никола	21	Секунд.
С.	10	Симон Зилот;	22	Юлия
Ч.	11	Мокие, Методие	23	Дезидер.
П.	12	Епифан, Герман	24	Медард.
С.	13	Гликерия муч.	25	Фелици.
Нед. 5. о самарянки. глас 4 еван. од Іоана зач. 12.				
Н.	14	Исидор, Мак. ☾	26	Донац
П.	15	Пахомије вел.	27	Филип
В.	16	Теодор, Єфрем.	28	Іован
С.	17	Андроника Ап.	29	Вилхелм
Ч.	18	Теодот, Петар	30	Возн. Г.
П.	19	Патрикие, Ак.	31	Петронел
С.	20	Талалей и Аск.	1	Юній.
Нед 6. слепога глас 5 еван. од Іоана зач. 34.				
Н.	21	Конс. и Єлен. ●	2	Еразм.
П.	22	Васил. мучен.	3	Цецил
В.	23	Михаил Еп.	4	Квирин
С.	24	Симеун Столп.	5	Бониф.
Ч.	25	Спасов дан.	6	Норб.
П.	26	Карп апостол.	7	Роберт.
С.	27	Терапоита	8	Бонифац.
Нед 7. свети отаца глас 6 еван. од Іоана зач. 56.				
Н.	28	Никита. ☽	9	Дуови.
П.	29	Теодосия муч.	10	Дуови. П.
В.	30	Исакие далмат.	11	Тройс.
С.	31	Єремие апостол	12	Василид.

Сунце.

	излази.			залази.	
		с.	м.	с.	м.
1	у	5	21	— 6	39
5	„	5	14	— 6	46
10	„	5	6	— 6	54
15	„	4	58	— 7	2
20	„	4	51	— 7	9
25	„	4	44	— 7	16
30	„	4	36	— 7	24

Мене месеца.

● Пун месец 6. у 3 сата 9 м. по подне; траюћи приятни дани.

☾ Последня четв. 14. у 6 сати 38 м. у вече; мутно и кишовито.

● Нов месец 21. у 4 сата 30 мин. по подне; приятни дани, и починѣ бити топло.

☽ Прва четврт 28. у 7 сати 54 м. изјутра; ладни ветрови са грмлявином.

Вашари у Србіи.

У Иваньици, Убу и Ћупріи 1. у Г. Милановцу 9. у Заичару, Крагуевцу, и Ужици 21. Мая.

ЮНІЙ има 30 дана. ЛИПАН — ЧЕРВЕН

		по старом.		по новом.
Ч.	1	Юстин, Харит.	13	Антон
П.	2	Никифор, Іоан	14	Васил
С.	3	Лукилиян муч.	15	Тройство
		Нед. 8 пятдесятн. еван. од Іована зач. 27		
Н.	4	Дуови.	16	Бено
П.	5	Дуовни Пон. ⊕	17	Адолф
В.	6	Висарион	18	Марцел
С.	7	Теодор, Маркел	19	Геварс.
Ч.	8	Теодор Страт.	20	Врапанч.
П.	9	Кирил, Текла	21	Алойз
С.	10	Тимотей, Алек.	22	Паулина.
		Нед. 1. свѣх свят. глас 8. ев. од Матея зач. 38.		
Н.	11	Вартол (пок. П.)	23	Еделтр.
П.	12	Онуфрие, Петар	24	Іован кр.
В.	13	Акилин. Ана ☾	25	Просп.
С.	14	Прор. Єлисей	26	Павл.
Ч.	15	Видов дан	27	Ладисл.
П.	16	Тихон, Тигріє	28	Ириней
С.	17	Мануил, Савел	29	Петр. и П.
		Нед. 2. глас 1. еван. од Мат. зач. 9.		
Н.	18	Леонтие, Ипат.	30	Памят П.
П.	19	Апостол Юда ⊕	1	Юлій.
В.	20	Методие, Арис.	2	Марино
С.	21	Юлиян, Юлие	3	Хел
Ч.	22	Евсевие, Галак.	4	Удалрих
П.	23	Агрипина	5	Филом.
С.	24	Ивань дан.	6	Палад
		Нед. 3. глас 2. еван. од Матея зач. 18.		
Н.	25	Фефрония.	7	Вилибал.
П.	26	Давид селун. ☽	8	Килиян.
В.	27	Сампсон, Севир	9	Лукрец.
С.	28	Кир и Іоан	10	Амалия.
Ч.	29	Петар и Павле.	11	Пиус.
П.	30	Собор 12 апост.	12	Хенрих.

Сунце

	излази.			залази.	
	с.	м.		с.	м
1 у	4	7	—	7	53
5 „	4	6	—	7	54
10 „	4	6	—	7	54
15 „	4	7	—	7	53
20 „	4	7	—	7	53
25 „	4	10	—	7	50
30 „	4	14	—	7	46

Мене месеца.

⊕ Пун месец 5. у 5 сати 11 м. изютра; велики ладни ветрови.

☾ Послед. чет. 13. у 6 сати 44 м. изютра; мутно време.

◎ Нов месец 19. у 11 сати 5 мин. ноћу; топли дани, грмлявина и киша.

☽ Прва четврт 26. у 6 сати 48 м. у вече; изпочетка ветар и киша, доцніе лепо и топло.

Вашари у Срóіи.

У Крушевцу и у Петки окр. беогр. 15. у Карановцу 24. у Пожаревцу и Пожеги окр. Ужичко, 30. Юния.

ЮЛИЙ има 31 дан СРПАНЬ — ЧЕРВЕНЕЦ

	ПО СТАРОМ.		ПО НОВОМ.
С.	1	Косма и Дамян.	13 Маргар.

Нед. 4. глас 3. еван. од Матеја зач. 55.

Н.	2	Положж. р. Бог.	14	Бонавен.
П.	3	Вакинт, Мокије	15	Раздел а.
В.	4	Андрей архиеп.	16	Рута
С.	5	Атанасије	17	Алексије
Ч.	6	Сисон, Лукия	18	Арнолд.
П.	7	Тома, Акакије	19	Винц.
С.	8	Прокопије вел.	20	Илия п.

Нед. 5. глас 4. еван. од Матеја зач. 28.

Н.	9	Панкратије	21	Данил
П.	10	Леонтије, Мавр.	22	Мар. Маг.
В.	11	Евфимия	23	Аполин.
С.	12	Прокл, Илар. ☾	24	Христина
Ч.	13	Сабор ар. Гав.	25	Яков ап.
П.	14	Акила, Еллије	26	Ана, Гер.
С.	15	Кирик и Юлит.	27	Пантелия

Нед. 6. глас 5. еван. од Матеја зач. 29.

Н.	16	Атиногеи,	28	Иноц
П.	17	Огњен. б. Мария	29	Марта
В.	18	Вакинт и Емил.	30	Адон
С.	19	Макрин. и Дій ●	31	Игнят
Ч	20	Илія пророк.	1	Август.
П.	21	Симеон, Іоан	2	Алфр.
С.	22	Мария Магдал.	3	Стефан

Нед. 7. глас 6. еван. од Матеја зач 33.

П.	23	Трофим и Теоф.	4	Доминик.
П.	24	Христина	5	Марияш.
В.	25	Успен. св. Ане	6	Преобр.
С.	26	Параск. (Пет.) ☽	7	Каетан
Ч.	27	Пантелия	8	Кирияк.
П.	28	Прохор, Никан.	9	Роман
С.	29	Калиник, Сер.	10	Лаврен.

Нед. 8. глас 7. еван од Матеја зач. 70.

Н.	30	Ангелина деси.	1	Сос. Хр.
П.	31	Евдок. (покл.)	12	Клара.

Сунце

	излази			залази	
		с.	м.	с.	м.
1	у	4	14	— 7	46
5	„	4	18	— 7	42
10	„	4	25	— 7	35
15	„	4	31	— 7	29
20	„	4	35	— 7	25
25	„	4	41	— 7	19
30	„	4	49	— 7	11

Мене месеца.

☾ Пун месец 5. у 9 сати 13 м. у вече; пром. ветар са яко топлим даним.

☾ Послед. четв. 12. у 3 сата 49 м. по подне; променљ.

● Нов месец 19. у 6 сати изютра; лепи дани.

☽ Прва четврт 26 у 8 сати 25 м. изютра; лепи и топли дани.

Вашари у Србіи.

У Обреновцу (Палежу) 10. у Свилајнцу 13. у Митровици 14. у Ваљеву и у Княжевцу 20. у Великом Градишту и у Ягодини 27. Юлія.

АВГУСТ има 31 дан КОЛОВОЗ — СРПЕН

по старом			по новом	
В.	1	Макевие; (пост)	13	Хилолит
С.	2	Стефан арх. м.	14	Евсевій
Ч.	3	Исакие, Дал.	15	Усп. Бог.
П.	4	Максимил. и др.	16	Рох
С.	5	Евсигние Кант.	17	Бертрам
Нед 9. глас 8. еван. од Матеја зач. 59.				
Н.	6	Преобр. Господ.	18	Хелена
П.	7	Дометие	19	Лудвиг
В.	8	Емилиян, Мир.	20	Стефан.
С.	9	Апостол Матия	21	Іоана
Ч.	10	Лаврентие	22	Тимот.
П.	11	Евпл, Сосана	23	Филип
С.	12	Фотие, Аникита	24	Бартол.
Нед 10. глас 1. еван од Матеја зач. 72.				
Н.	13	Максим испов.	25	Лудв. кр.
П.	14	Михеј пророк	26	Цефир
В.	15	Усп. Богород.	27	Іосиф
С.	16	Св. Убрус	28	Август.
Ч.	17	Мирон, Страт.	29	Усек. Іов
П.	18	Флор, Серапион	30	Роза
С.	19	Андрей стратил.	31	Райм.
Нед. 11. глас 2 еван. од Матеја зач. 77.				
Н.	20	Самуило пророк	1	Септемб.
П.	21	Тадеј апост.	2	Стефан
В.	22	Агатоник. Зот.	3	Мансвет.
С.	23	Луп, Ириней	4	Розалия
Ч.	24	Тат. и Сира дев.	5	Викт.
П.	25	Варталомеј	6	Захария
С.	26	Адриян и Нат.	7	Регина.
Нед. 12. глас 3. еван. од Матеја зач. 79.				
Н.	27	Пимен, Ливерие	8	Рођ. Бог.
П.	28	Мојсеј мурин	9	Горгоній
В.	29	Ус. г. Іоана Кр.	10	Никола
С.	30	Александер	11	Протус.
Ч.	31	Пояса Богор.	12	Тобијас.

Сунце

	излази			залази	
		с.	м.	с.	м.
1	у	4	53	— 7	7
5	„	4	59	— 7	1
10	„	5	6	— 6	54
15	„	5	15	— 6	45
20	„	5	24	— 6	36
25	„	5	31	— 6	29
30	„	5	39	— 6	21

Мене месеца.

Пун месец 3. у 11 с. 54 м. пре подне; жега и грмљав.

Послед. чет. 10. у 10 с. 39 м. у вече; маћ топло и више грмљавина.

Нов месец 17. у 2 с. 21 м. по подне; топли дани и ладне ноћи.

Прва четв. 26. у 48 м. после по ноћи; лад. и леп. дан.

Вашари у Србіи.

У Трстенику 2. у Баньи и Колари ок. Смед. 6. у Аранђеловцу (Врб.) Белој цркви (ок. Ягод.), Кладову и Лозници 15. у Заичару, Свилајнцу и Чачку 30. Августа.

СЕПТЕМБЕР има 30 дана РУЯН — ЖАРИ

ПО СТАРОМ			ПО НОВОМ	
П.	1	Симеун дан.	13	Маур.
С.	2	Маман, Теод. ☽	14	Под. ч. к.
		Нед. 13. глас 4. еван. од Матеја зач. 87.		
Н.	3	Антим, Арист.	15	Ником.
П.	4	Мојсеј пророк.	16	Лудмила.
В.	5	Прор. Захарија.	17	Ламберт.
С.	6	Евдоксије, Ром.	18	Титус.
Ч.	7	Созонт, Евпсих.	19	Констан.
П.	8	Рожд. Богород.	20	Еустах.
С.	9	Аћим и Ана. ○	21	Матеј.
		Нед. пред воздвиж. глас 5. еван од Іоана зач. 9.		
Н.	10	Минодора, Мит.	22	Мауриц.
П.	11	Теодора. Еврос.	23	Текла.
В.	12	Автон. Корнут.	24	Герард.
С.	13	Корнилије Сот.	25	Клеофас.
Ч.	14	Крстов дан.	26	Јустин.
П.	15	Никита, Филот.	27	Адолф.
С.	16	Евфим. Вик. ●	28	Венцесл.
		Нед по воздвиж. глас 6. еван. од Марка зач. 37.		
Н.	17	Соф. вер. н. и л.	29	Мих. Арх.
П.	18	Евменије, Ариад.	30	Хиерон.
В.	19	Тровим, Сават.	1	Октобер.
С.	20	Евстат. Теопис.	2	Леодегер.
Ч.	21	Кодрат, Исакије	3	Канд.
П.	22	Пророк Іона.	4	Франц.
С.	23	Зач. Іоана кр. ☽	5	Плакид.
		Нед. 16. глас 7. еван. од Матеја зач. 105.		
П.	24	Стеф. пр. к. Ср	6	Фридер.
П.	25	Ефросинија.	7	Јустина.
В.	26	Іоана Богосл.	8	Бригита.
С.	27	Калистрат.	9	Дионис.
Ч.	28	Вочесл. кр. чес.	10	Франц.
П	29	Миоль дан.	11	Фирм.
С.	30	Глигорије спис.	12	Макс.

Сунце

	излази			залази	
	с.	м.		с.	м.
1 у	5	42	—	6	18
5 „	5	44	—	6	16
10 „	5	45	—	6	15
15 „	5	47	—	6	13
20 „	5	49	—	6	11
25 „	5	51	—	6	9
30 „	5	52	–	6	8

Мене месеца.

☽ Пун месец 2. у с. 50 мин. изутра; прилично топло.

○ Послед. четв. 9. у 4 с. 25 м. изутра; мутно лад. и ветр.

● Нов месец 16. у 59 м. после поноћи; лепи и прилично топли дани.

☽ Прва четврт 23. у 7 с. 34 м. у вече; лепи сунч. дани.

Вашари у Србији.

У Крушевцу, Љубовији (окр. Под.) у Неготину и Тополи 8 у Делиграду и Паланки (округа Смедер.) 14. у Ваљеву и вел. Градишту 29. Септемб.

ОКТОБЕР има 31 дан ЛИСТОПАД—РЗИЕН

ПО СТАРОМ			ПО НОВОМ	
Нед. 17. глас 8. еван од Матеја зач. 62.				
Н.	1	Покров Бог. ☽	13	Коломан
П.	2	Киприян, Јост.	14	Калист.
В.	3	Дионисије Ар.	15	Терезија.
С.	4	Еротеј, Евсев.	16	Галус.
Ч.	5	Харитина.	17	Хедвиг.
П.	6	Апостол Тома.	18	Лука ев.
С.	7	Серг. Срђев д.	19	Фердин.
Нед. 18. глас 1. еван. од Луке зач. 17				
Н.	8	Пелаг. и Таис. ☾	20	Венделин
П.	9	Яков. Аврам.	21	Урсула.
В.	10	Евламије, Теоф.	22	Кордула.
С.	11	Филип, Теофан.	23	Јов. кап.
Ч.	12	Пров, Тарах.	24	Рафаил.
П.	13	Каран, Флорен.	25	Криши.
С.	14	Преп. Параскев.	26	Аманд.
Нед. 19 глас 2. еван. од Лук. зач. 26.				
Н	15	Евтим. и Сав ●	27	Савин.
П.	16	Лонгин сотник.	28	Сим. и Ю.
В.	17	Осије пророк.	29	Нарцис.
С.	18	Ап. и Ев. Лук.	30	Марц.
Ч.	19	Клеопатра, Јоан	31	Волфг.
П.	20	Артемије.	1	Н. С. св.
С.	21	Иларион велик.	2	Све душе
Нед. 20. глас 3. еван од Лук зач. 30.				
Н.	22	Ана, Елисавета.	3	Хуберт.
П.	23	Яков брат Г. ☽	4	Карл. Е.
В.	24	Атанасије патр.	5	Бландина
С.	25	Маркијан, Мар.	6	Леонард.
Ч.	26	Митров дан.	7	Енгелб.
П.	27	Нестор, Капет.	8	Готфр.
С.	28	Арсен. Арх. Ср.	9	Теод.
Нед. 21. глас 4. еван. од Лук. зач. 35.				
Н.	29	Анастасија Авр.	10	Триф.
П.	30	Стеф. Мил. к. с.	11	Мартин.
В.	31	Стахије, Ами. ☿	12	Емилијан.

Сунце

	излази			залази	
		с.	м.		с. м.
1	у	6	34	—	5 26
5	„	6	36	—	5 24
10	„	6	38	—	5 22
15	„	6	39	—	5 21
20	„	6	41	—	5 19
25	„	6	43	—	5 17
30	„	6	46	—	5 14

Мене месеца.

● Пун месец 1. у 2 с. 41. м. по подне; облач. време.

☾ Посл. четв. 8. у 10 с. 33 м. пре подне; ладно и мутно време, доцније киш.

● Нов месец 15. у 2 с. 19 м. по подне леши и лад. дан.

☽ Прва чет. 23. у 3 с. 44 м. по подне; лад. и пром. врем.

☿ Пун мес. 31. у 6 с. 26. м. изутра; ладни дани.

Вашари у Србији.

У Г. и Д. Милановцу 6. Митровици и Ягодини 10 Алексинцу, Бруси (ок. Круш.), Пожаревцу, Рачи Крагујевцу и Ужици 11 дереву

НОВЕМБЕР има 30 дана СТУДЕН — ЛИСТОПАД

ПО СТАРОМ			ПО НОВОМ	
С.	1	Косма и Дамян.	13	Станисл
Ч.	2	Акиндин, Пиг.	14	Серап
П.	3	Ђурђиц.	15	Леополд.
С.	4	Іоаникије, Ник.	16	Едм. Отм.
		Нед. 22. глас 5. еван од Луке зач. 83.		
Н.	5	Галактион и Еп.	17	Григорије
П.	6	Павле испов. ☾	18	Одо.
В.	7	33 муч. у Мел.	19	Елисавет.
С.	8	Аранђелов дан.	20	Феликс.
Ч.	9	Алекс. и Ант.	21	Ваведен.
П.	10	Ераст, Олимп.	22	Цецилија.
С.	11	Мратин дан.	23	Клеменс.
		Нед. 23. глас 6. еван. од Лук, зач. 38.		
Н.	12	Іоан милостиви.	24	Хрисог.
П.	13	Іоан Златоуст.	25	Катарина
В	14	А. Фил. п. б. п. ●	26	Конрад.
С.	15	Гур. м. и. д. б. п.	27	Вирг.
Ч.	16	Ап. и Ев. Матеј	28	Ноје.
П.	17	Григорије Неок.	29	Сатурнин
С.	18	Платон, Роман.	30	Андр. ап.
		Нед. 24. глас 7. еван, од Лук. зач. 39.		
Н.	19	Авдије пророк.	1	Децемб.
П.	20	Григорије Дек.	2	Бабијана.
В.	21	Ваведение.	3	Франц.
С.	22	Филим. Вал. ☽	4	Вар. муч.
Ч.	23	Амфилохије.	5	Сава.
П.	24	Екатар. и Мерк.	6	Николај.
С.	25	Климен. пап. р.	7	Амброз.
		Нед. 25. глас 8 еван. од Лук. зач. 53.		
Н.	26	Алимпиев дан.	8	Зач. Бог.
П.	27	Јаков Персијанин.	9	Леок.
В	28	Стефан нови.	10	Есамадит
С.	29	Парам. и 370. ○	11	Дамас.
Ч.	30	Ап. Андреј	12	Епимах.

Сунце

	излази			залази	
		с.	м	с.	м.
1	у	7	24 —	4	36
5	„	7	25 —	4	35
10	„	7	26 —	4	34
15	„	7	28 —	4	32
20	„	7	29 —	4	31
25	„	7	30 —	4	30
30	„	7	32 —	4	28

Мене месеца.

☾ Послед. четв. 6. у 6 с. 22 м. у вече; ладно време и мраз.

● Нов месец 14. у 6 с. 28 м. изутра; мразовито и по мало снег.

☽ Прва четврт 22. у 11 с. 37 м. пре подне; мутно и кишовито време.

○ Пун месец 29. у 1 с. 26 м. после подне мутни и прилично ладни дани са снегом.

Вашари у Србији.

У Крагујевцу 21. Новембра.

ДЕЦЕМБЕР има 31 дан ПРОСИНАЦ—ПРОСИНЕЦ

ПО СТАРОМ			ПО НОВОМ	
П.	1	Наум пророк.	13	Спирид.
С.	2	Урош цар србс.	14	Луција.

Нед. 26. глас 1. еван. од Лук. зач. 66.

Н.	3	Софроније прор.	15	Цилијан.
П.	4	Варвара велик.	16	Евсев.
В.	5	Сава освећени	17	Лазар.
С.	6	Св. от. Ник. ☾	18	Грац.
Ч.	7	Амвросије	19	Нелсез.
П.	8	Патапије, Сост.	20	Аделаид
С.	9	Ана мати п. С.	21	Тома ап.

Нед. 27. глас 2. еван. од Лук. зач. 71.

Н.	10	Іоан Деспот с.	22	Димитр.
П.	11	Данило (матер.)	23	Виктор
В.	12	Спиридон	24	Ад. и Ева.
С.	13	Евстратије	25	Рож. Хр.
Ч.	14	Тирс, Левкије ●	26	Стеф. Ар.
П.	15	Єлевт., Ант.	27	Іован Ев.
С	16	Агеј прор.	28	Нев. мл.

Нед. снетых праотаца еван. од Лук. зач. 76.

Н.	17	Данил прор.	29	Тома
П.	18	Севаст. (отци.)	30	Давид ц.
В.	19	Бонифатије	31	Силвест.
С.	20	Игнатије Богон.	1	Н. Л. 1868.
Ч.	21	Јулија и Тем. ☽	2	Мак.
П.	22	Анастасија вм.	3	Геновева
С.	23	Теод. (туц. дан)	4	Тит

Нед. пред рож. хр. св. отаца. ев. од Мат. зач. 1.

Н.	24	Евг. (Бад. дан.)	5	Телесф.
П.	25	Рождест. Хрис.	6	ПП. Краља
В.	26	Собор Богород.	7	Валент.
С.	27	Стефан Архиђ.	8	Северин
Ч.	28	Индис Петар	9	Јулијана
П.	29	14.00 млад ●	10	Павле п.
С.	30	Анисија девојк.	11	Хигин

Нед. по Рождес. Хр. еван. од Матеја зач. 4.

Н.	31	Мелания Римл.	12	Ернест

Сунце

	излази			залази	
		с.	м.	с.	м.
1	у	7	52	— 4	8
5	„	7	53	— 4	7
10	„	7	54	— 4	6
15	„	7	53	— 4	7
20	„	7	52	— 4	8
25	„	7	49	— 4	11
30	„	7	44	— 4	16

Мене месеца.

☾ Послед. четв. 6 у 4 с. 51 м. изутра; мало зима притом магла и снег.

● Нов месец 14. у 56 м. после поноћи; лепи дани са напредујућом зимом и јаким ветровима.

☽ Прва четв. 21. у 1 с. 23 м. изутра; јака зима.

○ Пун месец 29. у 9 с. 50 м. у вече; лепи дани притом прилично зима.

Вашари у Србији.

У овом месецу нема.

РОДОСЛОВ
ВЛАДАЛАЧКОГ ДОМА СРБСКОГ.

МИХАИЛО М. ОБРЕНОВИЋ III. владајући кнез Србски, рођен у Крагујевцу 4. Септембра 1823. год.,

ЈУЛИЈА М. ОБРЕНОВИЋ, кнегиња Србска, рођена 14. Августа 1831. године.

ПЕТРИЈА СЕСТРА КНЕЖЕВА, рођена у Брусници (данас Г. Милановац) 24. Јунија 1808. године.

О ПОШТИ.

Пошта са писмама и пакетима приватним до по оке, званичним до две оке, из Београда одлази свакій дан у 7 сати после подне, и носи писма и пакете у ова поштанска места: Алексинац, Баня, Брзан, Брза Паланка, Валѣво, Гроцка, Заичар, Іовановац (Шупеляк), Кладово, Княжевац, Крагуєвац, Крушевац, Лозница, Майданпек, Г. Милановац (Деспотовица Брусница), Д. Милановац, Мишљановац, Неготин, Нересница, Обреновац (Палеж), Параћин, Пожаревац, в. Плана, Ржана, Сараорци, Смедерево, Уб, Ужице, Чачак, Шабац, Ягодина, Ћупрія.

Из свію ови поштански места пошта полази сваки дан; а само трипут у недељи дана пошта полази из ови поштански места: Градиште вел., Иваньица, Карановац, Пожега, Рача кар., Рашка, Свилајнац, Студеница, Текие, Трстеник.

За поштанска места, из кои пошта путује трипут преко недељѣ, из Београда односе се писма и пакети **Понедељником, Средом и Суботом за вел. Градиште, Рашку и Студеницу; — Понедељником, Средом и Петком за Карановац, Текие и Трстеник; — За Иваньицу и Пожегу Недељом, Уторником и Четвртком; — За Гачу (карант.) Уторником, Петком и Суботом за Свилаинац.**

Пошта аманетна из Београда одлази у 8 сати изутра; Недељом, Уторником, Средом и Петком, а аманете носи:

1., Недељом, Уторником и Петком за поштанска места: Алексинац, Брзан, Гроцка, Іовановац, Параћин, Плану вел., Сараорце, Смедерево, Ягодина и Ћупрія. — Из ови поштански места донесу се аманети у Београд Недељом, Уторником и Четвртком у вече.

2., Недельом и Уторником носе се из Београда аманети за Иваньицу, Крагуевац, Милановац гор., Пожегу, Свилаинац, и Чачак; а из ови поштански места донесу се аманети у Београд Четвртком у вече.

3., Недельом носе се аманети из Београда за Баню, Заичар, Карановац, Княжевац, Крушевац, Рашку, Ржану, Студеницу, Трстеник и Ужице, а из ови поштански места аманети присну у Београд Недельом.

4., Уторником носе се аманети из Београда: 1 Брзу Паланку, Градиште вел., Кладово, Майданшек, Милановац дон., Мишлѣновац Неготин, Нересницу, Пожаревац и Текие; — а из ови места присну аманети у Београд Недельом у вече.

5., Средом се носе аманети из Београда у Валѣлѣво, Лозницу, Митровицу, Обреновац, Рачу (карант.), Уб, и Шабац; а из ови поштански места донесу се аманети у Београд Петком по подне.

Аманети и пакети приватни тежи од по оке, а званични тежи од две оке предаю се пошти у Београду на дан пре то ест у очи дана полазка поште аманетне, и то званични до подне а приватни до 4 сата по подне.

Таксе поштанске на писма и пакете тешке до 5 драма 20 пара, после за сваки 5 драма тешке по 20 пара.. На ствари под прекрштеним завитком, тешке до 10 драма 10 пара, до 40 драма 20 пара, до 100 драма 30 пара, до 200 драма 1 грош. Таксе на писма за обичне и приватне рецеписе и на ствари под прекрштеним завитком, плаћаю се поштанским маркама, ако и оне за писма плаћа пошилятель.

На аманете у злату такса е од 1 до 1000 гроша по 8 пара на сваку стотину гроша, — на суме од 1001 до 15.000 гроша по 6 пара на сваку стотину гроша, - а на суме веће од 15.000 гроша по 4 паре на сваку стотину гроша. А на аманете у сребру такса е од суме до 1000 гроша, 20 пара од сваке стотине гроша; од 1001 до 15.000 гр. по 15 пара на сваку стотину, а на суме веће од 15.000 гр. по 10 пара на сваки сто гр.

Још толико таксе наплаћую се ако се аманет поштанским путом шиљѣ далѣ од 20 сати.

Такса поштанска на писма коя доћу неплаћена, на штафете, аманете, и за путованѣ поштом, плаћа се звечећим новцем по новчаной тарифи у чаршиском течаю.

О ТЕЛЕГРАФУ.

Телеграф има у Алексинцу, Београду, Ваљеву, Заичару, Кладову, Књажевцу, Крагуевцу, Крушевцу, Лозници, Г. Милановцу, Неготину, Обреновцу, Параћину, Пожаревцу, Смедереву, Ужицу, Чачку, Шабцу и Ягодини.

За депешу до 20 речи рачунаюћи ту и атрес и подпис, такса є без разлике дальине у Србіи 6 гроша чарш. — За свакій десет речи што є више преко 20 речи, плаћа се іош по пола означене таксе. — У Ваљеву, Заичару, Кладову, Књажевцу, Крушевцу, Лозници, Г. Милановцу, Обреновцу, Параћину, Ужици и Чачку телеграф само даню ради, но ко дуплу таксу плати, депеша ће му се и ноћу одтелеграфирати.

ВАШАРИ

У војводству Србији и Там. Банату назначени по старом календару.

(Н. К. значи: Нови Календар.)

У Ади 7. Марта, 3. Юния 13. Окт.
„ Алибунару о Дуови и о вел. Госпоини.
„ Алмашу 28. Ян., 19. Апр., 2. Септ., 10. Нов.
„ Апатину 28. Фебр., 28. Априла 12. Авг., 3. Новемб. (Увек се пре у понедел. држе.)
„ Араду Нов. 17. Фебр., 4. Юния, 6. Октоб.
„ Баји 12. Априла, 10. Юлия, 9. Септ., 24. Нов.
„ *Бачу прв. Нед. римск. Вел. поста, 1. Мая о Дуови 15. Авг., 7. Септ., 28. Октоб. по Н. К.
„ Бездину 1. Марта, 4. Юлиа, 17. Септ., 7. Нов.
„ Белой Цркви 11. Юния, 6 Окт. (дан пре марвени вашар.)
„ Беодри 24. Апр., 27. Авг., 20. Окт. (дан пре марвени вашар.)
„ Беочину (Монаст.) о Спасову дну.
„ *Бечею (Турск.) Цветне Нед., 7. Авг., 3. Окт. по Н. К.
„ Бечею (Стар.) 23. Юния, 3. Окт.
„ Бечкереку (Вел.) 17. Фебр., о Спасову дну,

о Преображеню, 30. Септ. (Од 1. Јн. по Ч. К. до другог вашар. сваког вторн. марв. вашр.)
У Бешенови (стар.) 3. Мая 3. Окт.
„ Бешенови (Мон.) 15 Юлия на Кирика и Юдиту.
„ Билету 14. Марта, 3. Юния, 28. Септ.
„ Бошкану 12. Април., 25. Април., 12. Септ.
„ Бузияшу 13. Юлия, 19. Септ.
„ Бућину 23. Марта, 12. Юния.
„ Винги о Спасову дну, о Вел. Госп., у Нед. по крстову дну.
„ Вранћву 1. Мая, 18. Окт.
„ Врднику (Мон.) 15. Юния: о Св. Кнезу Лазару.
„ Вршцу 2. Феб., у Нед. цвет. 27. Юл. 16. Окт.
„ Буковару 19. Априла.
„ Гргетегу (Мон.) 9. Мая о прен. мощ. Св. Николе.
„ Дети 24. Апр., 1. Септ. дан пре марвени вашар.
„ Дивошу о Петрову дну, о Вел. Госпоини.
„ Догначки 27. Августа.
„ Ердевику 21. Марта 17. Септ.
„ Жаблю 3. Апр., 8. Юния, 17. Септ.
„ Жомболю 14. Марта, 17. Юния, 27 Авг., 30. Окт. (Два дана пре марвени вашар.)
„ Земуну о Ђурђицу и Крстову дну.
„ Зичидорфу 23. Марта 3. Окт.
„ Илоку 1. Юния, 21. Юлия, 11. Окт.
„ Инђиіи 21. Мая, 21. Нов.
„ Иригу 22. Јануар., 12. Апр., 27. Авг., 13. Нов.
„ Камениці 21. Апр., 10. Юния, 6. Окт.
„ *Канижи (Бачкой) на светлу среду, 16. Мая 24. Юн., у среду после Св. Лорента по Н. К.
„ Канижи (Банатс.) пре 19. Апр. у Понед. — У Понедель по Св. Иліи; 22. Октобра.
„ Карансебешу 21. Апр., 25. Септ. заедно и марвени вашар.
„ Карловци (срем.) 16. Марта, 20. Юния, 22. Авг., 20. Нов.

У *Кикинди (Вел.)5. Мая, у Нед. пре Петрова дна, 20. Септембра, 4. Дец. по Н. К.
„ Ковеждину (Мон.) 14. Януар., о Св. Сави.
„ Ковину о Св. Ђурђу, о Св. Димитріи.
„ Ковилю (Мон.) о Св. Арханг. Гавр.
„ Комлошу 21. Фебр., 3. Юния, 20. Авг.
„ Крушедолу (Мон.) 30 Юлия, о Св. Ангелини Десп. Срб.
„ Кудрицу 19. Април., 4. Окт.
„ Кули 17. Апр., 12. Юния 25. Юлия, 3. Окт. (Заедно и марвени вашар.)
„ Липови 19. Апр., 19. Юлия, 13 Нов.
„ Лугошу 29. Януар., 28. Апр., 20. Юн., 9. Окт.
„ Митровици у Нед. Цветну о Спасову дну, Св. Петру и Павлу, 17. Септ.
„ Мокрину 2. Фебр., 9. Мая, 8. Авг.
„ Модошу 17. Юния 12. Авг.
„ Моринфелду 2. Нед. у Маю 2. Нед. у Авг. по Н. К.
„ Новом Саду 9. Марта, 7. Мая, 29. Юния. 18. Окт.
„ *Новом Селу 25. Фебр. у Нед. Тройст., 14. Септем., 1. Нов. по Н. К.
„ Орзвици 21. Апр., о Св. Иліи, 2. Септ., 13. Нов.
„ Осѣку 8. Януар., 12. Апр.. 8. Юлия, 6. Окт.
„ Панчеву о Петрову дну и милой Госпоини.
„ *Пазову 1. Фебр., о Св. Іліи, о сви Свети по Н. К.
„ *Падини 25. Ян., Нед. Рог., 14. Септ. по Н. К.
„ Паланки 21. Април., 22. Септ.
„ Парданю 4. Мая, 4. Септ.
„ Перлезу 15. Юния, о Св. Михаилу.
„ Перямошу 12. Апр., 3. Юния, 15. Септ.
„ Прибиной глави (Мон.) 13. Юлия.
„ Петровцу 23. Феб. 27. Апр., 14. Авг., 29. Окт.
„ Раковцу (Мон.) 1. Юлия, на Св. Косму и Дам.
„ Ремети (Мон.) 24. Юния о рожд. Іован. Кр.
„ Ремецици (Мон.) 1. Окт. покров Богор.

У Руми на цвет. Четвр. о Вознос. Христ. о Петрову дну, 17. Септ.
„ Рекашу 12. Фебр., 12. Юния 20. Окт.
„ Решици 4. Априла, 25. Юлия, 19. Септ.
„ Ритбергу 5. Априла, 1. Септ.
„ *Сакули о Бранчеву у Понед. и после сви Свети Н. К.
„ Сенти 5. Авг., 7. Нов.
„ Ст. Миклошу (Вел.) 24. Марта, 23. Юния, 13. Окт. (Заедно и марвени вашар.)
„ Ст. Томашу (Србоб.) 28. Феб. 14. Юл., 8. Септ.
„ Сланкамену 20. Юния.
„ Слатини о Петрову дну и Св. Николи.
„ Сомбору 13. Марта, о Возн. Госп., о Успен. Богор., 13. Нов.
„ *Суботици 25. Фебр., 16. Мая, 8. Септ. У Нед. пред сви Свети по Н. К.
„ Темерину 13. Феб., 23. Април., 23. Авг., 10. Нов.
„ Темишвар. 7. Март., 20. Мая, 17. Сеп. 6. Дец.
„ Тителу 4. Апр., 20. Авг., 18 Окт.
„ Тополи 6. Апрл., 1. Юлия 22. Септ.
„ Уйпечу 23. Марта, 19. Юлия, 16. Окт.
„ Фачету о Богояв. на Цвети, о Возн. Хр., о Пстр. дну, о вел. Госп. 12. Окт., и о Св. Ник.
„ Фенеку (Мон.) 26. Юлия.
„ Футоку 24. Марта, 14. Мая 5. Авг., 25. Окт.
„ Чакови 14. Януар., 30. Мар., 29. Юния, Михайла и 11. Нов.
„ Чанаду 3. Марта, 8. Юния, 4. Окт. 28. Нов.
„ Чатаду 1. Марта, 20. Априла, 3. Окт.
„ *Чоки у Нед. Име Исуса, у Нед. по Воскр., у Нед. Тройства, 29. Септ. по Н. К.
„ Ченею 12. Мая, 9. Авг., 12. Октобра.
„ * Шиду о Сви Свети и Іозефи по Н. К.
„ Шишатовци (Мон.) 8. Септембра.
„ Ярку на Дуове.

О ЗДРАВЛЮ.

Како се треба од Холере чуваги.

Одкако се у Аустріи холера появила, показую новпне различите преодице и знаке, по коима се болест та познати може, и набраяю различита средства, коя се с успѣхом употребляваю. Но будући се често догађа, да Холера напрасно счепа без икакви преодица, а и сам болник у забуни нема се каде сећати напоминяни лекова: зато се за найспасителніе налази, обучити народ, како ће се найболѣ и найсигурніе од тога зла сачувати да у нѣга непадне.

Сви прави лекари признаю да код здрави люди болѣг предохранителног средства противу холере нема од уреднога живота, (но у сваком смотренію.) Кое испре уредно живио и у свему умеран био, тай нека безбрижно и далѣ тако исто поступа, и нека се нестара за избор ране; и шта више советуе му се, да са свим избегава сваку напрасну промену, єрбо ће она да произведе промену и у целом пређашнѣм дѣйству людске машине. Єли се ко дао у раскоштво, и одступио од уредног живота, тай нека се брзо враћа на уредност.

Од свега препоручуе се чистоћа воздуха у обиталиштама, особито онима, коя су врло пуна друштва; єр и сами людски дишляи и испаренія кваре воздух и постае опасан за оне, кои онде живе. Найболѣ средство воздух у чистоћи

држати, єст свакидашнѣ често отваранѣ одая ради добіяня чистог воздуха; такође пошкропльиванѣ патоса са сирћетом и поливанѣм сирћета по врелой цигльи.

Напоследак треба се често прати, нарочито оне чести тела, коє се од рада закаљују, па се немогу да изнояваю, и преобуке често мењати.

Шкодльива є рана:

1. Свињско месо, нарочито дебело.
2. Рибе.
3. Сир и тврда яя.
4. Рђаво пиво.
5. Незрело воће и кувано воће.
6. Од кисала єла, салата, краставци, кисео купус.

Уобште треба се чувати од уживаня на єдан пут многи и различито сготовлѣни єла.

Што се тиче пића за найздравіє држисе лепа чиста вода. Међутим ко се навикао на вино, допушта му се и сад, и то црна вина али сваки пут само умерено.

Притом треба излазити у слободан воздух, коє є найспасителніє средство противу сваког воздушног удара. — Но нетреба дуго по ноћи тумарати, већ треба телу нуждан одмор дати.

Напоследак треба, колико є найвише могуће бити разборит и весео; єр веселѣ врло дѣйствує на тело, подпомаже ток крви, дисанѣ, куванѣ и питанѣ (снаженѣ).

Ружични Зейтин.

Узми земняни но добро глазирани лонац, па га напуни са ружичним чисто и без икакве смеше набраним цветом; нали с водом, колико є нуждно, да сасвим огрезне, па тай суд уютру

о рађаню сунца изнеси на сунце, гди ћеш га преко цела дана држати, а преконоћ унеси га у собу. Тако поступай шест, седам дана у застопце, па ћеш трећи четврти дан увече приметити мложество бобица ситни жути зейтињави, да по вр' воде плове, а после два, три дана уватиће се у неку пену, коя є прави ружични зейтин. Тай зейтин купи с памуком привезаним на край каквог прута, па с прстима изцеди у какво стакленце, коє одма добро запуши. То треба свако вече дотле чинити, докле се год те зеятинске массе на води налазиле буду.

Зейтин од поморанџине коре. Зейтин од лимуна. Зейтин од цедра. Зейтин од поморанџиног цвета.

Сви се ови по начину правлѣня ружичног зейтина праве

Врућа єла.

Употребљяванѣ врела єла и пића има врло шкодльиви утицай на здравлѣ човечіє. И поред свега тога незна се, ко више у томе греши, или озебли путници и люди кои по ладни дућани и по полю раде ил продаю, као из узрока тога да се од назеба загрею; или и сами баш у топлим собама живећи.

Врло врела єла и пића причињяваю запалѣнія на свима онима частма тѣла, кои се дотичу, док до стомака проћу. Кад се врло врела єла употреблюю, нема се каде залогай сажвакати, коє куваню єла у стомаку у полак помаже, него се єзиком по устима овамо онамо проврляю, па се онако суви у стомак спусте, као у какав џак. Стомак ніє у станю сам собом све сварити

што се у нѣга спусти, но свака част изнутрице има свое опредѣленѣ од нарави дато. Стомах се дакле претовари, одкуд се порађаю грчеви стомаха, кои се лекарским средствама тешко излечую, или єла повраћанѣ, или друге опасне болести стомаха, па и само оєданѣ стомаха — оно зло, коє се обично са смрћу окончава.

Друго єзик се обично од врелоће опришгує, коє због многи жилни краєва люто боле.

А найгоре є, што употребляванѣ врели єла велики утицай има на кваренѣ зуба. Врела єла и пића узрокую крвавлѣнѣ меса и оєданѣ зуба, одкуд се рађаю велики болови, кои дотле не престаю, док се зуб неизвади. Па како є то гнусно видити на єдном младићу или девойци, кад су крезубави, или кад им се зуби помоле црни и окрнѣни.

И више би се такови страданія могло набројати, коя из тог злога обичая истичу; но нека буде засад доста како за оне, кои нису знали за ужасна слѣдства од тог преступа, тако и за оне, кои здравлѣ своє, найвеће благо на свету, за ништа држе.

I.

Милици.

Ја сам ружа у градини
Која слаби мирис пушта
А ти Мила, ти си роса,
Што ми поиш медом уста.

Ја сам онај прости камен,
Што га крију земне груди,
Ти си сунца жарки пламен,
Што у мени зраке буди.

Ја сам кондир од кристала
Из ког с' пије вино рујно,
У кондиру ти си Мила
Вино, чинећ' срце бујно.

Ја сам онај рујни облак
Што с' по небу там' простире,
Ти си душо, лепа дуга,
Што ме љупко подупире.

Ја сам мамон, нем и мртав
Вечно скривен густом тамом,
Ти си сребра миле звуке
Пробудила у српу мом.

Ја сам земни, пун немира
Што по густој тами блуди
Ти си анђео земног мира
Што ме кротко руководи.

по њемачкоми
Г.

II.

За тебе.

Прса се дижу
Љубави пуна,
Свакога часа
За тебе.

И кад ја стрепим
О веруј мени
Само ја дрхћем
За тебе.

Кад би и круна
Дичила мене
Живила б' само
За тебе.

Кад би се живот
Твој скончат тео,
У гроб би сишла
За тебе.

Леп...

III.

Песма вечеру.

О сиђи тихо вече
Овд' у наш мали круг,
Теб' наша песма тече,
Ти си нам мили друг.

Вечерња румен чиста
Тихи нам носи мрак,
На нашој фрули с' блиста
Већ луне сребрн зрак.

Тишина свуда влада
Славуја с' ори глас,
А наша мила стада
Купе се око нас.

О, сиђи тихо вече
Овд' у нам мали круг,
Теб' наша песма тече
Ти си нам мили друг.

Ф.

АНТИГОНА.

Црте доброте из старих времена.

I.

Богови.

„Радуј се младићу“ рече краљ Едип, Хемону, сину свог шурака Креона, „радуј се јер ће ти се данас отац с Делфиског острова вратити.“

„Ја га једва чекам као и твој народ краљу!“ одговори Хемон.

Голшлама стајао је народ при излазу сунца на брегу код храма јупитерова, гледећи у даљину на олтару храма горео је пламен жртве благодарности, јер је јуче мање Тебаняца умрло него прошлих дана; беснођа зараче блажија је, а ваздух хладан и чист, постао.

„О како ће народ мог оца љубити, кад он донесе вест избављења са олтара делфијског Бога! дода Хемон.“

„Ако се народ онда тако врсном мужу, као што је твој отац, срдачније повери, то ће му нћгово посланство на Делфи бар од једне користи бити —“ примети краљ.

„Зашто само од једне?“ запита младић.

„Јербо би куга и без изречења Аполонова престала и сама од себе, одговори краљ.“ „Време је младићу да се учиш и ти слободније мислити, ако си рад с тврђом вољом делати. Чуј један део историје из моје младости, коју сам брижљиво тајио, коју сам само мојим синовима соопштио, кад су у стране земље полазили, да вароши виде и да се науче људске обичаје познавати; и за коју историју они ће ми благодарити, кад се у отачанство врате.“

Ја сам у дому оца мога за владаоца Коринта воспитан, у младости мојој побуди ми љубопитство жељу, да моју будућу судбину дознам, те тако одем делфиском олтару од кога добијем одговор. „„Ти ћеш твог оца убити и са твојом се матером венчати.““ Дршћући побегнем из храма и трчао сам по пространом пољу и самоћи, куд су ме год моје очи водиле, док напослетку изнурен неклонем на један брежуљак. Мој унутрашњи немир био се стишао, јер сам се уморио био, и зато бејах миран, способан за размишљавање. Сад ми се чудно учини, да ја мужа кога сам љубио и поштовао противу моје воље убијем; смешно ми се пак учини, да ја супруг шесетогодишње старице будем која ми је мати била. Од једанпут ми дође та мисао у главу та ја сам господар судбине моје! Ако се у Коринат никад више не-

вратим, ако мог оца и матер никад више невидим, онда је оно изречење уништено; онда су пророчишта Делфиска само човечанске речи, и Аполоније ништа више, него басна коју су свештеници измислили. У даљини угледам храм Аполонов где се из једног лавровог гаја подиже, али ја окренем хладно и презрително мој поглед од њега. Извор један истицаше из стене поред мене, ја захватим воде из истог рукама, и тек што хтедох изустити молитву: „О добре нимфе источника овог будите путнику милостиве!“ али напрасно помислим: Та зар су оне нешто више него онај Аполон? И тако се напијем воде и незамоливши им се. Затим сам и даље размишљавао, и биће једног по једног Бога разиђе се пред мојим очима и претвори у ништа. Ја се осетим јачи и слободнији, јер сам први пут у мом животу смео без страха и трепета погледати на приближавајућу се непогоду, коју више нисам сматрао као престо облачног владара Зевса, јер сам самом себи могао рећи: „Та шта су друго та небесна суштаства, него имена великих мужева који су некад живели? „Ја сам сад оно што су они били, а могу бити оно што су они сад.“ У тој сам вери до јако радио, и као што ми се чини, зато сам паметније од других радио, што сам увек мој сопствени разум слушао; док су други пророчишта за савет пи-

тали, ког су врло редко и разумевали. Неколико мојих пратилаца опет се скупе око мене и ја сам ишао као млад војвода по свету, и више се у Коринт ни враћао нисам, делом за то, што ме је особито изпрва нека тајанствена језа од тога задржавала, а делом и зато што сам хтео свету показати, да ја изречење делфиских свештеника могу уништити. Тебу избавим од пропасти, јер сам ту сам размишљао и делао, док су остали труд размишљавања боговима остављали. Кад га тим круну тебанску са удовом краљицом Тебанском задобијем; кад сам видео да моја деца расту, и моја краљевина под мојом владом цвета; и кад на послетку вест добијем, да је моја мати у дубокој старости својој благосиљајући ме умрла; онда увидим јасније, да сам оног дана кад сам пророчиште делфијско саслушао, и који бих дан ја радо у мом животу као најзнаменитији држао, да сам, велим, онда заиста право расуђивао.“

„Али кад ти том пророчишту неверујеш зашто си послао мога оца у Делфи?“ запита младић.

„Јер народ зактева речи богова и за истима жуди. А поред тога савет оних мужева у Делфи, који људе и природу боље познају, бар је често полезан и тим је бољи што га народ често радије прима и точније испуњава, него

савет најмудријих стараца, лекара или законодаваца. Исти они свештеници знају врло добро као и ја да само једно неко невидимо суштаство светом влада, које ми неможемо постићи, а не наши безбројни богови; но и то знају, да паметан човек ту обману простог света често на своју корист употребљује.

„Твом искуству, краљу, ја се немогу противити“ дода младић „Ја поштујем по високо поверење у самога себе, с којим ти око себе погледаш и радиш али ипак ја осећам око себе нешто, које именовати незнам, ако га именом Божанства неназовем.“

Један Херолд јави краљу, да је се народ скупио и да се виде у даљини једна кола која се теби приближују, и која као да од Делфија долазе. Едип и Хемон пођу к месту народне скупштине кроз краљевске баште, на реци Исменосу лежеће. Антигона, Едипова кћи, седила је у хладу „Улмових дрва, на обали Исменоса и непримечавајући ову двојицу певала је песму док је Исмена њена млађа сестра венац од цвећа, кога је покрај реке набрала, за своју сестру плела, која ју је нежно место матере њине Јакасте, одгајила.

Антигона је певала *)

Из реке се разновидно
Магла подиже,
И вије се око џбуна
Криве обале.

Управља се к врховима
Улме зелене,
И уз стене маховином
Млеком посуте.

Узвија се лакокрило
К небу високом,
На под небом ствара лепе
Танке облаке
Кроз њих месец са звездама
Тихо прозире.

На небу се облак блиста,
Други с к њему купе сад,
Из река се магле дижу,
Из потока друге стижу,
Свака к првом хити тад.

Начини се велик ред,
А на колебајућем се престолу облака
Седи краљица зора.

---

*) Ове спевове као и све следеће и колико сам могао, нисам хтео у крој поезије дотеривати, овако ми се чини да су оригиналнији.

Густ и црн
Иде облак над земљама
Примиче се планинама
Носи бујицу.

Страшно ричу громови,
И са својим змијевидним стрелама,
Обаљују стогодишње јеле.

Ти си раван магли
Земнородни,
Ви сте равни небу
Ви бесмртни.

Ћутећи прислушкивао је Едип и Хемон из далека певање девојчице, ћутећи пођу даље а Хемон је још чешће освртао се, да би кроз грање белу хаљину Антигонину видети могао.

II.

Тирезија.

Едип ступи међу скупљене Тебанце, и тужно их погледа, јер многога од његових најверних најсаветника, од његових најхрабријих војника није више у скупштини било. „Избављење и благослов теби, станишту старих богова!“ повиче Едип, кад Креон украшен лавром у скупштину ступи. Ћутећи и очекујући сви су на овога гледали, кад краљ за пророчанство запи-

та. Овај одговори: „Срећу и здравље обећава вароши седмодворној и њеним грађанима Аполон, ако ви Тебанци, стару неку кривицу казните, и кривца једног, кога никакво кајање с боговима помирити неможе, из ваших зидова истерате.

„А за коју то кривицу мисле свештеници делфијски?“ запита Едип.

„Чини ми се убиство нашег старог краља Лаја“ одговори Креон. „Бар толико се опомињем, да ме је један свештеник запитао, да ли је већ заборављено, да је Лај, на граници отачанства срамно погинуо, да је неки путник његово тело са земљом покрио, али да још ни један од његових поданика није његове гњевне опомене утишао, загладивши тај грех.“

„Чудно ми је“ одговори краљ осетљиво, „да нам пророчиште препоручује, да казнимо кривца, ког пре двадесет година никако пронаћи нисмо могли. Богови нека нам га открију, а ја повторавам мој стари суд: ко је краља Лаја убио, потпада казни смртној: но ако је краљ случајно или у честитој борби пао, онда нека се убица за свагда из Тебе протера!“

Сад се упути краљу полагано неки слепи старац, ког су два детета водила, „то је Тиресија, који је нашим претцима у име богова говорио!“ повичу више гласова из скупштине.

Бела крпа вила се око седе главе старца. Већ од млого година није се он у скупштини народа указивао, заборављен живео је у колеби својих праунука.

„С тобом говорим, краљу Едипе, данас први и последњи пут. Мене шиљу богови и данас је моје дело окончано, више нити ћу теби ни народу говорити. Тридесет сам година ћутао и усамљен живео: данас још једном ступам међу људе другог појаса као дух из царства сенки.“

„Идите на врх брега Цитерона. Тамо ћете наћи једног старца, где на олтару од камена маховином обраслог, уља, воде, млека, вина и меда на мртвачку жртву приноси и цветне гране по жртвенику простире; тај ће вам све објаснити. Двогуби грех тишти нашу земљу. Међу нама стоји човек, који је свог оца убио, који је својој матери био супруг. Краљу! бој се богова, јер они говоре истину. Сад здравствујте Тебанци, јер задатак остатка живота мог јест ћутање.“

Старац се врати, вођен децом, кроз народ сви су ћутећи за њима гледали, докле год није ишчезао.

„Небој се ништа!“ рече краљ тихо Хемону, који је блед поред њега стајао: „отирати оца к олтару ваших домаћих богова, па иди

онда на Цитерон, да нам доведеш оног старца, за ког нам је Тирезија говорио.“ Затим се окрене народу: „У јутру очекујем најстарије од вас на саветовање и на преслушање оног старца, који ће на Цитерону жртву приносити. Срећа и благослов држави Тебанској и њеним грађанима.“

Скупштина се разиђе и краљ се врати у свој двор, где посланика из Коринта застане.

Краљ га поздрави по старом грчком обичају са срдачним поздравом: „Здравствуј госте!“ пружи му руку и узме од њега копље. Робови га одведу у купатило, и девојке га, кад се врати из купатила понуде јелом и вина му пруже у старом златном кондиру краљевске породице.

Кад је гост јео и пијо, почне Едип говорити: „Ја те добро познајем, ти си Евбул из Коринта, који си ме, још кад сам дете био, често на крилу љушкао. Шта ми доносиш из Коринта и како је мој стари отац!“

Евбул одговори: „Нашем је старом краљу добро, јер је врсним и чесним мужевима увек добро, кад у царство сенки пређу. Он се је у дубокој старости блажено упокојио, и задовољан је тиме, што је чуо да ти срећно у Теби владаш и живиш. Мене шиље народ коринћански, који те као краља у коринћанску државу по-

зива. Допусти да те ја први поздравим као краља Коринћанског и Тебанског.“

„Дакле немам више оца! рече Едип жалостиво, и очи му се наводне сузама: „О, да сам га бар још једном видети могао, пре него што је умро!“ ћутећи ходао је по сали, па се затим окрене к Евбулу и пруживши му руку рекне: „Што вам је он био Коринћанин то ћу вам ја бити.“

О многом су које чем потом говорили из прошлих времена, о потоњим часовима покојнога краља; и о изгледима који се за те две сад свезане краљевине отварају. Напослетку рече Евбул: „Сад чуј краљу један догађај, који ти је до сада притајан остати морао, а који се тебе највише тицао, но ја ти га сад радо и благодарећи боговима саопштавам, јер сад видим да сам човечним делом моје младости благодетељем мог отачанства постао.“

„Путујући преко брега Цитерона, видим једног роба који је мало дете носио, и на послетку с речима: „„Јадно детенце, немаш оца ни матере, истиснуто си између људи, но ја те убити нећу, нека те богови хране““ — спусти га на једну плочу маховином обраслу. Још се тога роба живо опомињем, јер му се једна замлађена рана пружала с чела поред десног ока

к образу. Кад се робудали, ја узмем дете, тражећи пастирске колибе гди сам га раније и предам га краљу, код ког сам у служби био. Ти си био то дете. Краљ те баш оног дана, кад је годину свог ступања на престо празновао, прими као дар богова, а кад се на краљицу тихо насмешиш, рекне она: „ја ћу мати том детету бити, та ми и тако немамо деце ни наследника!““

Ови саморани супружници хтели су и сами себе тим да пријатно заварају, ако их ти за твоје родитеље уздржиш, и за то заповеде озбиљно, да се, докле су год они живи, нико неусуди, тајну твог непознатог порекла откривати. Ја им дам моју реч, да ћу ћутати док ме год њихова смрт од тог неразреши.“

„Ти као младић придобијеш љубав и поверење народа, и твоји су хранитељи а с њима и грађани жалили за твога неразрешног нестанка, док недође у Коринт вест о твојим делима и твом узвишењу за краља Тебанског. Народ се по смрти краља сети његовога старог поверења у тебе и твојих нових дела, која су благостање те вароши утврдила, и ти ћеш за доказ његова поверења на твоју мудрост признати то, што он теби као странцу, скиптар владе предаје.“

„Ако је живот добро какво, то ти ја благодарим, добри старино, за одржање мог живота,“ — одговори Едип, и ходаше брижно по соби. То приповедање јако је потресло његово уверење, и уништили искуство оно, које је он својим сведочанствама о истини пророчишта смело на супрот стављао. Тако је дакле било ипак могуће, да је он против своје воље, могао бити убице оца свога и муж матере своје, коју није познавао.

Едип је хтео свој унутрашњи немир пред својим добро срдачним гостом сакрити, па га зато одведе у собу своје кћери.

Антигона је ткала неки вео, који је био опредељен за дар и награду. Богиња избављења са граном маслиновом на облацима рујном зором обасутим седећа, била је у тај вео уткана, и већ скоро готова.

Едип каже својој кћери име старца, назове га својим избавитељем, приповеди јој чудновато избављење свога живота човечношћу Евбуловом, и каже јој да је позван за краља Коринћанског. Исмена замоли старца да јој много којешта о Коринту приповеда, где ће она скоро са оцем својим ићи, и о морима и пристаништама Коринћанским; али Антигона порумени кад је Едип запита, да л' Тебу нерадо оставља, и спусти очи на свој посао. „Зашто

си поруменила?“ запита је Едип, али Антигона одговори: да је то само сенка од црвене боје платна, шчепа оца за руку па рекне: „Радо ћу с тобом ићи оче и никад те оставити нећу.“

III.

Судбина.

Хемон се попне с неколико пратилаца на брег Цитерон и нађе оног старца кога је Тирезија описао. Зарасла рана над његовим десним оком одликоваше му чело; судови су стајали около травног олтара, цветне гранчице покривале су исти, а на њему клечао је старац и молио се Богу: „Почивај тихо јадно детенце; иди к реци лети и напи се воде заборава сенко одојчета; ја сам ти празан гроб подигао; олтар узвисио и мртвачку жертву принео; Хермезе, вођо мртвих душа, прими и ову невину, безимену душу.“

Сад угледа младића и његове пратиоце, па им повиче: „Видите ли још крв на овим стенама, или је већ опрана?“ Хемон га увери да невиди никакве крви и дода: да га краљ Тебански брзо к себи зове. „Ах, да ме Бог’до никад који Тебански краљ није к себи звао!“ рече старац и пође за младићем, који се трудио да разговором и питањем бригу и тугу старцу умали, која се у свакој његовој речи видела.

Хемон ступи са старцем у једну велику собу краљеве палате, где краља, свог оца, најстарије из државе и неколико свештеника нађе. Едип запита старца: „ко си ти?“

„Ја сам био служитељ краља Лаја.“

„Колико си га служио?“

„До нѣгове смрти.“

„Тако ти си једини, који нам тајну нѣгове смрти открити можеш?“

„Ја сам тај, јер сви остали који су га пратили, с њиме су изгинули.“

„Где је умро краљ?“

„У Фоцису где се путови у Делфи и Даулис деле.“

Едип постане пажљив и продужи;

„Је су ли убице краља убиле?“

„Не, он је као муж у честитој борби пао.“

Лај је путовао у Делфи: у једном узаном пролазу сретне нас неки младић, који је у колима из Делфиа долазио. Ни један од њих није хтео нити могао с пута се уклонити. Између пратилаца с обе стране породи се распра, на послетку поваде и мачеве. Један од наших рани једног пратиоца младићевог, и за то овај скочи с кола, да своје брани; краљ Лај баци се на њ' копљем, међу њима породи се двобој, и краљ клоне мртав на земљу. Ја сам једини од Лајо-

вих служитеља, који сам побегао, остали су сви онде изгинули.“

Едип се трудио с видимим усиљавањем, да присуство духа одржи, па запита старца:

„Зашто ти ниси пре ту вест о смрти краља Лаја Тебанцима јавио?“

Старац одговори: „Ја сам се био прикрио у џбунове, и тек кад се све умири, вратим се на место борбе, сахраним погинувше, па отпутујем у Делфу, које ми је место најближе било. Тамо сам служио свештеницима двадесет година, који ме тек пре неколико дана у отачбину пошљу.“

„Познајеш ли ме?“ повиче Едип и ступи ближе пред старца. Овај га погледа па страшљиво одговори: „Чини ми се да на теби црте оног младића распознајем.“ „Ја сам тај!“ повиче Едип па се окрене скупљеним поглавицама и свештеницима и проговори:

„Тебанци! Ја себе више поштујем него да би се до какве лажне речи понизио. Ја бејах онај младић од чије је руке краљ Лај пао, кога ја никад познавао нисам. Пресуду прогнанства ја сам сам надамном изрекао, и тако ово звање које сте ми поверили полажем пред вас опет, и растављам се од ове државе, која ће као што се надам мој спомен поштовати, и која мени са један, не сасвим мали део благостања

овог благодарити има. Кад се моји синови као мужеви поврате, онда решите ви, да ли су достојни ону круну носити, коју је некад њихов отац носио, док је нека непојимљива сила судбине с његове главе скинула није. Вас и ваше унуке нека богови благослове! С том се жељом ја од вас растајем, престајући од сад Тебанац бити. Херолде, сад зови посланика Коринћанског.“

Евбул дође и понови понуду, којом га Коринћани круном својом нуде.

„Тако стојим сад“ продужи Едип „не више као ваш краљ, него као краљ једног силног суседног народа, — пред вама, и мислим да се несмем бојати противусловља, ако сад свету свезу гостољубља и пријатељства међу грађанима Коринта и Тебе установим. Мени и сваком мом поданику биће добродошло сваки Тебанац, јер ја ћу свагда љубити ону земљу, у коју сам некад радио, земљу, где Јокаста, мати деце моје погребена лежи.“

Евбул је за време, док је Едип говорио, оног старца с Цитерона непрестано сматрао. Кад Едип ућути, ступи Евбул старцу па рече: „У овом старцу по његовој зараслој рани над десним оком познајем оног роба, који је једно дете на Цитерон однео, и тамо га оставио, мислећи да га нико видео није.“

Брзо се Едип окрене том старцу и запита: „Да ниси ти пре четрдесет година једно одојче на врху Цитерона оставио?“

Старац одговори: „Тешко мени што сам то учинио! Богови знају, како је то лепо, невино дете пропало! Ја сам му празан гроб подигао, и његовим претцима жртву принео да би бар сенку детета тога к себи примили. Па ипак сам само половину неке ужасне заповести испунио.“

„Каке заповести?“ запита Едип.

„Требао сам оно дете убити.“

„Ко ти је то заповедио?“

„Мати дечија. Врази су јој предсказали, да ће некад с тим дететом сјајност њеног дома уништена бити.“

„Која је била мати тог детета?“ запита Едип пребледивши.

„Краљица Јокаста; Лај је дечији отац био,“ одговорио старац.

„Тешко мени“ повиче Едип сад је све — све откривено. — — Ја сам био то дете, ја сам убица оца мога и супруг матере моје. — О Делфи, Делфи!“

„Тешко мени што сам живот том детету одржао!“ повиче старац и јурне напоље. Евбул покрије главу, бледи Тебанци гледаху на несрећног краља свог, који блед, дршћући и по-

срћући метне руку на очи, па се ухватя за један стуб, да неби клонуо на земљу; само Креон као да је мирно то ужасно откривење ишчекивао.

IV.

Растанак.

Има туге, која је тако силна, да нема вештине, која би је описати и представити могла, за то нећемо ни описивати ону врвелику тугу несрећног краља Едипа, који је у том очајању у самоћу се сакрио себе вида лишио.

Едип проведе читав ужасни дуги месец дана у тавници, док изречење делфијско његову судгину нереши. Никоме није било слободно с њим говорити. Исмена се разболи од бриге и жалости, и као сенка вукла се по мртвачко-пустим дворовима предака својих, но Антигона је тихо трпела, и као да је неко важно предузеће смишљала, и овог извршење спремала. У тихим ноћима певаше под прозорима очеве тамнице, химне грчких песника, да би с тим гласовима у растргнуто срце оца свог покој улила. Полиник и Етеокло, Едипови синови, бејаху надалеко, па и незнадијаху за судбину дома свога. С уништеном надом Евбул се у Коринат врати.

Куга престаде беснити, и Креон у име одсуствујућих синова Едипових предузме владу али у оном тренутку, кад је непостојани народ

Креона с радошћу поздрављао, Хемон, који је из појединих изјашњења оца свога увидео, да овај немисли више унуцима краља Лаја престо уступити, стајао је усамљен у једном храму, и следећу је заклетву боговима говорио: „Пред вама, ви небесни, заклињем се, да ћу скиптар тебанске владе, ако га кад и насљедим, опет у руке Антигонине браће повратити. Вама се заклињем, ви небесна суштаства и вама, Евмениде кћери ноћи!“

На послетку заповеди пророчиште: „Да Едип остави Тебу, али нико да се неусуди коснути се његове свете главе, јер је он сведок силе Бога делфијског.“

Антигона чује то и рекне својој болесној сестри: „Ми се морамо растати, ја ћу се за тебе бринути, остани добра и надај се; сад ћу да се растанем од отачанског дома.“

Још једном прође она кроз простране тихе дворове свог оца, око олтара домаћих богова, око којих су свети судови породичног жртвоприношења лежали. „С богом“ рекне она тихо и пољуби олтар. Тихо прође кроз баште краљевске, зареже још по који знак у кору неких дрва, узбере неколико цветова и однесе их као последњу мртвачку жртву на гроб своје матере. „Ах“ рекне она „ти си срећна што овај дан доживела ниси.“ —

Затим је певала:

„Здравствујте ви спокојно тиха места,
„Хлађане сенице, искривудане обале,
„Свети сасуди с пелом и ви
— — „Свети богови дома мога!“
„Нигде ме више отачанство недочекује;
„Безодморно тумарајући кроз пределе људске
„До оног гаја, где се твоји свети валови
Ваљају света лето!“

Хемон је чуо њено певање па пође гробу Јакастину. Антигона стајаше пред њим, а унутрашњи покој невиности обасја њено бледо лице; она му пружи руку па рече: „С богом остај и ти срећни Хемоне, ја одлазим из Тебе да оца мог пратим!“

Хемон клекне пред њу, притисне руку њену на своје срце и тронут проговори: „Антигоно, ти си велика и добра: О чуј, пре него се растанемо, чуј једну реч од мене, коју сам дуго, — дуго на мом срцу носио. Ја сам само једну наду у мом животу подхрањивао т. ј. ту, да твоје срце и твоју руку заслужим.“ Антигона поруменивши окрене лице своје од њега и покрије очи своје дршћућом руком. „Ти се растајеш са Тебом“ продужи Хемон „зар да те више никад, — никад невидим?“

Антигона одговори „никад.“ Зашто небих ја с тобом слободно и искрено говорила Хемоне.

Јест, ја ти моје срце и руку не бих никад одрекла, ја бих те љубила и поштовала, но небесни су богови другчије хтели. Хоћу да пратим мог слепог несрећног оца. Њему је потребна љубав ћерке и рука верног вође. Ја се нећу застидити кад људе за милостињу замолим. Него ти Хемоне испуни ми две молбе.“

„Тако ми Богова, све, све што ти желиш хоћу учинити“ одговори Хемон.

„Кад чујеш где се ја са оцем мојим налазим немој ме тражити. Немој учинити да овај тужни растанак понављамо.“

Дуго ћуташе младић, затим јој са окренутим лицем пружи руку и рекне: „Обећавам ти; него у несрећи, у опасности, ја ћу ти се са избављењем приближавати.“

„Ти си сад“ продужи Антигона „најближи престолу; брани моју сестру Исмену, и буди пријатељ браћи мојој, која незнајући ништа за судбину дома свога по дољним земљама блуде. Ах! они ће се у домовину вратити, али неће је више наћи.“

„Исмена ће ми сестра бити“ одговори Хемон. „А и ако ће се мој отац, као што мислим противити, да круну твојој браћи поврати, опет ће она њина бити. Кад ја владу над Тебом наследим, ја ћу је онда у руке твоје браће положити; то сам се Боговима оног дана, кад је

отац мој на престо ступио, заклео; па и држаћу моју заклетву тврдо.“

Антигона даде младићу један прамен косе своје, рекавши му! „За тебе сам овај прамен определила, јер желим да по кашто на мене мислиш. Била сам наумила да ти ову косу Исмена преда, него узми је сад из моје руке, и с Богом остај!“

Они се растану.

V.

К ћ и.

Несрећном владаоцу саопшти се пресуда његовога прогонства; он је спокојно саслуша и добровољно пође за Херолдом који га из тамнице у собу његових кћери одведе. Гласно су плакале девојке, кад свог бледог и слепог оца угледају, и падну обе предањ: „Децо моја“ рече Едип „ми се морамо растати. Ах! кака судбина вас очекује! кад се други радују ви ћете жалосне бити; ви ћете без супруга остарити, јер ваш брат био је ваш отац. Будите добре, трпите и очекујте крај; ја бих за вас Богове молио, али они ме нечују, они су ме ужасно осудили.“

„Оче!“ повиче Антигона. „Ја се нећу од тебе растати, хоћу да те кроз живот водим.“

„Пусти ме самог да пропаднем“ рекне Едип.

„О неодбацуј ме!“ молила је девојка и ја ћу те водити, ја ћу за те Богове молити; ја ћу мир и покој у срце ти уливати, ја ћу за те од људи милостињу искати; они ће радо дели-ти кнегињи која за свог слепог оца проси.

„Добра Антигоно! остави ме самог да про-паднем! рече по други пут Едип.

Сад се исправи Антигона, дигне торжан-ствено руку своју па повиче: „Оче Богова и људи, и ти целомудрена Дијано, светлости ноћи; а ви обожански људи који сте у овој вароши рођени, вама се заклела да се никад од мог оца растати нећу, да би нам дакле и ви у по-моћи били, чујте по други пут заклетву ову, и будите нам наклони и милостиви!“

„Прати ме дакле Антигоно, док недође време да ти умирући благодарим“ рекне Едип и Антигона падне на његове груди. „Ја сам ми-слио да сам са свим остављен“ продужи Едип; „али Богови неће да ме сасвим униште, јер ме моја деца још љубе.“

„Ах! што ја немогу с тобом да идем ре-кне Исмена, — а и ја те исто тако топло и усрдно љубим, као и моја сестра.“

У немој тузи притисне Едип своју Исмену на груди, и са слабим дршћућим гласом рекне: „буди добра и тражи твоју срећу само у срцу твоме.“

Дуго су се сестре загрљене држале, док последње „здравствуј!“ једна другој нерекоше и Исмена ослабљена клоне на своју постељу, кад њен отац двор остави.

Вођен својом кћери ишао је Едип кроз улице Тебе. Народ је гомилама к њему трчао, сматраше тихо овог несрећног некада љубљеног свог краља и у миогом оку сијаше се лепа суза сажалења. Сви су са љубављу и поштовањем гледали девојку, која је сама себе на прогонство осудила, да би живот свог прогнаног оца одржала и са страхопоштовањем су се испред ње уклањали. У тихом тријумфу који тек добродетељи припасти може, ишла је Антигона, водећи оца свога, кроз дуге ћутеће редове Тебанаца, који су за њом гледали док ово двоје из вароши неизиђе.

„Ах! куда ли ће нас гњев свемогући одвести?“ рекне Едип кад из вароши изиђу.

„Ја незнам ништа за гњев Богова“ одговори тихо Антигона. „Видиш оче, ја небих могла освету чинити, ја људе особито љубим, па небесна суштаства морају боља бити од мене, она могу људе само љубити, заштићавати и поправљати. Видиш, ја бих могла мирно у гају Фурија почивати, јер немогу да представим себи Богињу освете!

Тако сад Едип путоваше кроз Грчку, вођен својом ћерком. Пред њим се глас о његову паду и о доброти његове ћерке разнесе; па нико нехтеде тој кнегињи одрећи дарак, који је она за свог оца просила; сваки се радоваше, да је том краљу ручак, одећу или ако је сиромах бар једну чиницу млека дати могао.

Један стари грчки бард — лирски певач — ученик Орфеове школе, замоли Антигону да његу лиру прими на дар, јер тај дар Богова, рекне он радо ја сад, почем сам за певање стар, у руке невиности предајем; Антигона је често у самоћи, у тихим ноћима забављала свога оца свирањем на ту харфу и певањем својим, често му рекавши: „видиш оче људи нас љубе, како нас не би Богови још више љубили?“

Свештеници су јој венце пружали, кад би се с оцем својим ком храму приближили, па и само пророчиште делфијско изрече: „да глава побожне Антигоне буде света и неприкосновена.“

VI.

Старац на Хемусу.

Једног лепог вечера почиваше Едип и Антигона на гранитским одломцима под брегом Хемусом. Вечерњи ветрић одбијаше лишће од растова и носаше у поток, који са брега тецијаше-

Антигона певаше:
Кад кроз пустиње на валима
Увенули цветак плива
Кад у бистром огледалу потока
Дршћућа луна буктиња тиња;

Кад на пустом брда вршку
Зелена јела шири гране,
И из стена раздрузганих
Усамљени цветак цвета;

Храма кад зидине старе
Увенчава маховина,
Кад кроз густе облачине
Аријадне с светли круна.

Кад с' путнику са кондиром
Свето гостопримство пружа
Пријатељ кад покојноме
Пријатељу цвеће шири.

Онда моје харфе звуци
Трепте речју велезвучном
„У животу Бози суде
Нема слепе судбине.“

„Ко руши покој мој?“ запита неки старац, који из једне пећине изиђе. „Ћутите о оном што је човечанско и тихо, ја то несмем чути.“

Антигона се приближи том старцу са сажалењем, лира почиваше у њеној десној руци:

„Ко си ти?“ запита га она, „ја сам такође несрећна била као и ти што си,“ продужи девојка, „но ја сам научила срећу у несрећи тражити па волем несрећне.“

„Мене ти неможеш љубити“ рече старац, „зар невидиш тамо крв краља мога?“

„С ким то говориш Антигоно?“ запита Едип устајући полагано с једне плоче. Старац га погледа, пођути подуже, задршће па проговори: „Зашто си позвала дух Едипов из царства сенки? да ниси ти каква Евменида? богиња освете? Зар хоћеш да јадног Форбоса мучиш? Иди покоју, иди покоју јадна сени!“

Антигона ухвати старца за руку па му рекне: „Погледај ми у очи; та зар би богиња освете каквог несрећника са сузама у очима гледала? Ово је Едип, али он живи да и друге научи како треба сносити.“

Старац падне на колена пред изгнаним краљем с речима „Ах, ја сам те унесрећио.“

„Не ти, него пророчиште.“ Примети Едип.

„Ја сам, јер ја ти живот одржах кад требаше да као дете умреш.“

„За то ти благодарим, јер због мене живи Антигона.“

„Ја сам те упропастио.“ Уздисаше старац.

„Ти си само истину говорио више нипта.“ тешијо га је Едип.

„Средством мене тебе је преварило пророчиште.“

„Шта! Зар ја нисам мог оца убио?“ Запита Едип брзо.“

„Јеси, него ја бејах оруђе у рукама делфијских свештеника.“

„О! онда тешко и теби и мени!“

„И тешко пророчишту! Ја сам донео краљици тајну заповест, да оном странцу, који Тебу избави, своју руку даде. Ти си несрећан, али ја сам несрећнији, јер ти несмем рећи: „„Опрости ми?““

„Смеш, смеш;“ рећи ће Антигона кротко, „води нас у твоју пећину, помисли да је твоја кућа, пружи нам мало воде из извора као знак гостопримства и ми ћемо примити и теби благодарити, и мој отац казаће ти реч благодарности, јер си ти несрећнији од њега.“

Старац их одведе у пећину своју, и ту јим пошто му је Едип тронут Антигониним речима опростио, приповеди овако: „Краљ Лај пође у Делфи и ја сам га са још његова два служитеља пратио. Оног јутра кад хтедох поћи, зовне нас Тирезија и каже нам да опасност држави, краљу и нама самим грози. Само је, рече, једно средство остало за избављење. Да се т. ј. неусудимо ӱ онај уски пролаз, на чијем се крају путови у Делфи и Даулис деле, пре ући док не-

видимо, да пун месец над источним бреговима изиђе. У том пролазу да ће нас неки страни младић на колима са два пратиоца срести, тог младића да ми на борбу раздражимо и да се неусудимо краља бранити, јер ће нћга, вели, само Богови одбранити и избавити моћи. Тирезија захте да ми заклетвом потврдимо, да ћемо ћутати и заповест нћгову испунити. Моје друштво затезало се заклети се. „А ви идите“ рекне срдито, „кад нећете да се закунете и однесите вашем краљу овај кондир, који сте од њега пре две године украли.“ Он им покаже један златан кондир, они пребледе и страх због одкривења њихова страшног преступлења видео се на њихову лицу, видео се у њихову дршћућем гласу, с којим су заклетву положили.“

„Ја сам мог краља љубио, а слутио сам какву му драго превару из поступка Тирезије, па се зато нисам хтео заклети, но Тирезија рече: „Зашто те је разжалио глас оног плачућег детета, које је смрти посвећено?“ — и ја задршћем од страха, бојећи се тога свезнајућег видовитог човека, и бојећи се одкрића тог невиног, из сажалења произишавшег дела; дрхтао сам више него моја два друга због свог преступа — зато се закунем и одржим заклетву. Да не говорим о томе како се то дело свршило ви већ знате, оно је нас несрећним учинило а Грч-

БИБЛИОТЕКА МАТИЦЕ СРПСКЕ У НОВОМ САДУ

ку је са ужасом преиспунило. Ја пошто мог краља у туђој земљи погребем, побегнем к делфијском олтару, после неколико месеци донесем потајно од свештеника делфијских, краљици онај савет, да се са оним страним младићем венча, који у њеној земљи велика дела почини, а Креону предам једну таблицу, која је са неким знаковима испуњена била, које нисам могао разрешити. Из описивања оног страног храброг младића, кога ја још видео нисам, слутио сам да то мора онај исти војник бити, од чијег је мача краљ Лај пао, побојим се да ме непозна, вратим се у Делфи, слушао сам свештенике у светом лавровом храму, док на мало дана пре него што ће се та несрећна тајна открити недобијем од исти свештеника савет, да на брегу Цитерону, принесем жртву претцима онога детета, јер ме је његова неизвесна судбина са страхом тако испуњавала, да ми се чинило више пута у усамљеним тренутцима, као да његово бледо и плачуће лице предамном гледам.“

„То ли су наши Богови?“ рекне Едип, и наслони, у мисли удубљен своју главу на руке. Антигона му хтеде нешто проговорити, но он јој махне главом да ћути, и тиме све тише бејаше око њих, тамније — све тамније бејаше у пећини.

VII.

Разрешење.

Свештеници у Делфи били су тај план угодили, да владу над духовима Грчке присвоје, па су морали завидљиво и подозревајући на Тебански владалачки дом гледати, који је међу својим претцима више обожаваних јунака бројао и с тога баш одвише није склоњен бити могао, да служитељима тих обожаваних јунака своје високопоштовање одаје, које им остала Грчка одавала. Јокаста роди старом Лају сина и буде јој предсказано, да ће с тога детета сјајност и срећа старог владарског племена пасти. Она буде доста слаба те том предсказању повјерује, и смрт детета закључи, да би тим вољу свештеника и прави значај пророчишта испунила. Човечност једног старог служитеља и неког путника одржи детету живот, а свештеници су могли судбину детета од планинаца, коима је онај путник са дететом ишао и храну му тражио, лако дознати, и тако му траг до Коринта пратити. Дете достигне у дому Полиба младићки век; речи двоице слугу, за које је он мислио да су му верни, распале у њему жељу да своју судбу дозна, овом двоицом праћен похита Делфу, и тамо чује те ужасне речи; да га је нека неизбежна судба осудила, да убица свог

оца и супруг своје матере буде, речи, којих испуњење није случају предато, но спремно и у рукама свештеника било, који су се надали да тим догађајем ништа мање но тврдо поверење грчких народа у нелажљивост пророчишта задобију.

Да ће Едипа или страх, да се то ужасно предсказање неиспуни, или крепко решење, да нелажљивост предсказања делом обеснажи, — побудити, да се у своју отачанствену варош никад неврати, могло се прилично и са сигурношћу предвидети. Куд дакле да се окрене? Суседном Тебанском царству грозиле су опасности, странке су га разтрзале, у осталим државама био је мир. Том смелом и честољубивом младићу ништа друго неостане, него да на то једино поље ступи, на коме зањ' још лаврови цветају. — Ако самом њему то непадне на ум, то га је могла једна реч у згодно време његовим друговима изречена побудити, да онде тражи знатних догађаја, где ће их по вољи свештеника — и наћи.

Кад се његове слуге придобију, кад ове његов пут тако управе, да он у онај теснац планински, управо у оном часу приспе, у ком месец над источним бреговима изиђе, — то је морао на том опредељеном месту и његовог непознатог оца срести. Неочекивана и неправична

напаст од стране краљеве морала га је раздражити, и само какво чудо могло би тог старца, ког његови пратиоци нису бранили, од мача овог младог странца спасти, који у старцу по оној ноћној тами није могао части-достојно лице и седу браду старчеву видети, него је мислио да је његов противник само какав разбојник или бесни путник.

Он ступи у Тебанску државу; што год предузме испадне му добро за руком, јер је с решивошћу радио, и будући су млоги у тајности, без његова знања, зањ дејствовали. Држава је без владаоца била, краљица удова старија у годинама од Едипа, али јој лепота још небејаше прецветала, а притом се ласно могадијаше побудити пророчиштем, да том младићу, који ће јој једина подпора у владању са државом бити, — руку своју даде. Том страном младићу понуде Краљичину руку и круну, а млад човек, чије срце ни за чим другим до тог времена није куцало, него за високим достојанством и чашћу, и који при том и то мишљаше, да ће тако временом две државе сајединити и најсилнији владалац у Грчкој постати, себи широко поље делања приуготовити, где би с пуном снагом радити могао: није се много предомишљао, да на тај престо по тако раскрченој стази, ступи, тим мање што је и сам себи

ласкао, да га је својим делима у некој мери заслужио.

Тако представи себи Едип свештенички план, на који је приповест оног старца ужасну светлост бацила; он се сети да су некад његови пратиоци, његову брзу намеру да славу у Теби тражи подпомагали и одржавали, да су оног несрећног дана кад се с оцем сукобио, његов полазак навлаш одуговлачила, и да су га наговорили да пред улазом у онај уски планински пролаз, на једном малом брежуљку под јеловим дрвима, при светлости вечерње руменила, вина, ког су они у кондиру, добивеном од неког пријатеља, из Делфи понели, пије, док нису на истоку пун месец видели. Та опомена побуди у Едипу још већма уверење, и та га је мисао највише ожалошћавала, да је можда и Креон, коме се он увек поверавао, био само оруђе у рукама свештеника к његовој пропасти.

То мнење саопшти он у пећини својој кћери Антигони, и да би таке сумње њене још већма разагнао, дода и то:

„При том плану, који је лако могао за руком испасти, нису свештеници ништа на коцку мећали, а све су добити могли, јер од како сам ја пао, стрепи сва Грчка од свезналости Делфијеног пророчишта, а ништа се није могло изгубити, јер да се њихово изречење није испу-

нило, оно би у заборавност прешло, као хиљада других. Они нису хтели њихову тајну пре одкрити, док ја нисам најпре дуго дејствовао, јер што народу користи, користи и њима, а судбина славног мужа, владаоца, ког је престо дуго тврдо стојао, дубље се упечатљава у душу. Они су нама много зла учинили, али они мисле да ће њихова моћ Грцима врло полезна бити, па човек учини преступ много лакше, кад има шта да наведе за своје извинење, а сад су шта више и то покушали, да тај терет олакшају, кои су они а не богови на нас наметнули, јер са новим прорицањем нас обоје бране а тебе поштују".

Едип опет дуго почути, па онда викне јаким мушким гласом: „већ је дан."

Антигона: „Оче, ноћ је дуга а ја још никако свитање невидим: него причекај до у јутру, на истоку зорњача указује. Онда ћу те даље водити, теби у овој пећини није добро."

Едип устане са камена па рекне спокојно и хладно: „Јест, моја стара снага повратила се, па сад видим јасно све, све!"

Брижно га узме Антигона за руку, стисне је па рекне: „Оче, слатки оче, шта је теби?"

„Ходи, ја хоћу на борбу да идем" одговори Едип.

„О ви добри Богови, зашто још и то? У речима оца мог нема смисла!“ затули Антигона.

„Има у њима смисла Антигоно, но ти га ниси схватила. Зашто спомињеш Богове? Ко је мене несрећним учинио, Богови или људи?“

„Ах људи! Злоба и превара!“

„Зар ћеш још Олимпљане призивати, који су равни Делфијском Богу?“

„Ах њих нећу, али из свега, свега, нешто ми боље, нешто ми божанскије проговара: говор ми из срца мога; све ми се чини као да једном поверити се, једном љубити морам, који је бољи од мене. Ја незнам како да га назовем нити знам да л' има човека који га именовати може. Пусти нека они богови непрестано ништа небуду, ал ми ово чувство увек остаје.“

„Као ти, тако је мислио, тако је некад говорио у теби и Хемон, о божанском том сушташтву, и ја сам тог младића радо слушао, јер ми је драг био као мој син.“ рече Едип.

„Он бејаше добар човек“ одговори Антигона тихо но са узбуђењем.

„Видиш, и њега ми је судба одузела.“

Антигона ућути и ћутеће убрише сузу.

„Кад је он предамном стајао“ — продужи Едиц, — „леп и јак као муж, кога ће потомство славити, онда сам често у себи мислио,

да њему твоју руку, добра моја Антигоно, дадем.“

„Оче мој, то је сад све прошло; неговори више о њему.“

„Твоја су браћа опорија и ватренија, али у твом би дому покој обитавао. Онда би ја често к вама долазио у дубокој старости мојој, и ви би ми додавали кондир на огњишту домаћих Богова при светлости огња; ја бих моју унучад љушкао, о делима моје младости приповедао, или би се радовао, кад Хемон, враћајући се из народне скупштине, врсну домаћицу на своје груди притисне.“

Плачући повиче Антигона: „Ах, то је све, све прошло! једну молбу, само једну испуни ми оче — — — неговори ми ништа о Хемону; ништа за љубав покоја мога.“

„За љубав покоја твога? Антигоно! ти си оног младића љубила?“

„Он је мене љубио, па био је достојан моје љубави.“

„Па си га оставила да поред твог слепог оца просиш?“

„Ја га више нећу видети, а била би недостојна његове љубави, кад бих тебе оставила сама.“

„Срећу, љубав и домовину ти си жртвовала за твог сиротног слепог оца! Дијете! ја

сам врло сиромах, што непознајем никакве Богове, које бих за тебе могао молити. Нека те благослови твоје собствено добро срце, и ако ваљда кака сила горе над звездама влада, то нека те онај непознати, ког ја именовати неумем, са својим најбољим благословом благослови!“

Тврдо притисне ћерку своју на прса па повикне; „да ми нису очи ископане, ја бих сузе радости проливао! Антигоно! хоћеш ли ми на борбу сљедовати?“

„Ја се никад од тебе нећу растављати, али ја те неразумем. С ким хоћеш да се бориш?“

Едип одговори: „С онима, које људи Боговима називљу. Грци нек знају кога се боје, од чијег страха дршћу. Код Атине има један холм, који је Евменидама, ужасним Богињама освете, посвећен, ни једна човечија нога несме у њ' ступити, вечна тишина почива у том холму. Путник пролази дршћући мимо њега и боји се тих осветољубивих ужасних Богиња. Тамо ћемо се станити, ја жудим за покојем, и ниједна држава неусуђује се нас примити и мени колебицу и гроб дати. Тамо ћу свега тога наћи, па Атина нека види да има људи, који се нестраше тих њихових уображених Богова.“

Антигона одговори: „Од Евменида ја се

нисам никад страшила, а тамо је тишина и покој оче мој, ја ти радо следим.

Свануло је, Едип пружи старцу Форбосу руку при растанку за знак опроштења, и отпутује полако вођен његовом племенитом ћерком пут холма Евменида, где се надао наћи покоја, колибицу и гроб.

VIII.

Холм Евменида Фурија.

Едип приспе са својом ћерком у Атинску област. У долини подизаху се храмови атински, тамни холм лежаше пред њима. Један путник протрчи поред истог, одврати свој поглед од њега, и несмедијаше се усудити на високе врхове дрва његових погледати. „Бежите!“ повиче им овај издалека, бежите од тога холма, ви странци, Евменида у њему обитава!“

„Ми смо на месту“ рече Едии и ступи са Антигоном у сенку старих, богатолиснатих дрва. Они оду дубље у холм, који све гушћи и гушћи биваше; ни туга од стазе небејаше; ал по врховима дрва певаху птичице легаху се свуда по џбуновима извијаху из гњизда своје главице и слободно гледаху ове странце. Један хладан бистар поточић тецијаше по глатком чистом чљунку; Антигона се нагне над поточић а њен

лик се савије к њој: „Тако ми је,“ рече „као да је овај холм у Елисиуму, а овај поток као да је света река заборавности, — Лете!“

Сад дођу до једног старог храма без стубова и ликова; ласте бејаху своја гњизда на своду његовом поградиле, маховина растијаше по зидовима, тихо и хлађано бејаше у храму.

Антигона то свом оцу каже.

„Овде ћемо обитавати“ одговори Едип: „ко неверује у те ужасне фурије, томе је њихов крај станиште покоја. Људи нас отераше, Евменида ће нас примити.“

„Поздрављам вас, ви Богиње хранитељке!“ рекне Антигона, и наслони руке своје на зидине храма.

Маслинова дрва растијаху око истога, плодова беху зрели, и привијаху гране к земљи. Антигона набере маслина и донесе их оцу, на које овај рекне: „Сад нека ми још ко говори о гњеву тих подземних Богиња; то Евмениде су гостољубиве, оне нас ето угошћавају!“

Антигона спусти неколико хаљина, које је са собом у једном завежљају носила, један тас за воду и њену лиру у храму на земљу. За свог оца намести од маховине постељу, па исту цвећем мирисним, које је око храма нашла, поспе. Едип легне и заспи. Антигона узевши

своју лиру оде к поточићу, удеси њену тужну мелодију па почне певати:

„Буди ми поточе поздрављен
„Ти образе свете Лете;
„Ал заборавност нећу ја никад
„Из тебе пити.“

„Нећу је никад пити из оне реке,
„Која у земљи сенке тече
„Јер успомена остаје свагда
„Страдалници света.“

„Онда је слатка успомена у радости,
„А слаће још у жзлости,
„Света љубав она нек никад није
„Заборавности посвећена.“

Путник неки који туда долазаше, чује ту песму и звуке од лире, па у Атини приповеди; „Евмениде су постале човечне, из њихова холма чух гласове Јелисијума и речи љубави.“

IX.

Брат.

Младић неки клечаше једног суморног дана пред холмом фурија, и призиваше богиње са проклињењем на свету. Антигона ступи предањ; у десној руци бејаше јој лира, а лице јој беше копреном покривено.

„Зашто призиваш богиње освете?“ запита Антигона, — „овде обитава покој и тишина.“

Младић скочи па повиче: „Покоја тражим па нека ми га Евмениде даду!“

„Покој даје само добродетељ или смрт“— рекне Антигона тихо, а младић погледи ћутећи у земљу. „Ах! ја сам врло несрећан;“ рекне он на послетку.

„Ја познајем људе који су много несрећнији него ти што си.“

„Него ја? — Ах! ја сам се једном човеку поверавао; мом брату — — сад немогу ни њему веровати више. Мисмо обојица наследили били очину краљевину, па смо тако уговорили, да сваки по једну годину на изменце влада. Безазлено предадох му престо кад година моје владе прође; а он — прогласи мене за прогната а себе за самовладара Тебанског.“

„Тебанског? — — — Ах судбо! — — та ти си — — — — —“

„Ја сам Полинејк, Едипов син“ одговори младић.

„Опрости твом брату, необитава срећа на престолу!“ рекне Антигона.

„Немогу, владаоци пелопонески самном су се на рат сајузили.“

„Сајузи се са својима на мир.“

„Несмем, заклетва је наш сајуз осветила.“

„Младићу, милостиви Богови сами разрешују ону заклетву, која нас преступницима чини!“ рекне Антигона озбиљно.

„Зар ја чиним преступлење?“ одговори Полинејик, — „ја ћу да се за моје право борим. Мој отац, моја сестра Антигона блуде по Грчкој које куда, ако су још живи. Мржња тебанаца која на Едиповом дому бејаше, уништена је, народ натера неправедног Креона, да нама отачански престо преда. Мог оца, моју сестру позваћу у Тебу натраг, да тај бедни старац покоја у старости својој нађе, и скромна Антигона да грехове својих предака изгласи.“

„Живи ли још твоја сестра Исмена?“ запита Антигона.

„Живи“ одговори младић.

Антигона продужи: „потражи с њоме твога оца. У каквој усамљеној тихој долини ви ћете срећније живети него у Теби. — — Би ли ти твоју сестру Антигону познао да је видиш?“ При овим речима подигне она с лица покривало, Полинејик јој падне на груди и викне: „Антигоно, — драга сестро моја! живи ли нам још отац?“

„Живи“ — одговори Антигона, „немој га убити с тим гласом да са братом ратујеш.“

„Сестро, допусти да оца једанпут само видим.“

„Ако ми обећаш мир са братом.

„Мир ти обећати немогу, јер ме страшна заклетва веже; Адраст је поглавица сајуза, а његова ћерка моја је супруга. Њу несмем оставити, и престо јој морам одржати, који њој и нашој деци припада. — Али обећа ћу ти умереност у боју. Нека Етеокл понови стари уговор, па ћу му радо руку на помирење пружити. Сад скупљам савезнике, па ћу му онда, предводећи најсилнију војску, коју је икад Грчка видела, најпробитачнији мир понудити. Смем ли оца видети?“

„Смеш, али само ћутећи. Он несме знати да ти с војском на Тебу идеш. Нек те непозна а нека те благослови.“

Ово рекавши Антигона поведе га у холм Евменида; у разговору запита Антигона поруменивши за сина Креонова. Гранчицу једну од маслинова дрвета откине па рекне: „Носи ову гранчицу твојој супрузи од твоје сестре дар. Сад сам убога; о како бих јој радо вео са златом везен на дар послала!“

Сад смотре старца; он сеђаше у хладу код храма. Ћутећи клекне Полинејик пред старог слепог оца. „Страни један младић клећи пред тобом оче, и моли те за благослов,“ рекне Антигона.

Едип мете своју руку на главу свога сина, па проговори: „Чини право, па се радуј последку.“

Ћутећи устаде Полинејик погледа са сузним очима у небо, претисне своју сестру на груди па изчезе брзо између дрва.

X.

Едипова смрт.

Едип је овде покој и колебу тражио, па је обоје за навек нашао јер нађе што је одавно тражио, — гроб. Мука и туга, промена ужасних страсти и чуства у његовом срцу, и дуго, теретно блудење и повлачење по Грчкој потрошили су његове силе. Слабији и слабији бивaше непрестано и једног тихог вечера рекне Антигони: „Чини ми се да би ми боље било, кад бих могао још једном видети небо, земљу и тебе Антигоно, осећам већ да нисам далеко од цели.“ Мало затим продужи „Ако кад у Тебу одеш, однеси благослов твог несрећног оца твојој сестри Исмени, и кажи твојој браћи да буду сложни.“ Тврдо јој стисне руку па заспи. Антигона држећи руку своју у руци очиној, чула га је, где у сну трипут њено име спомену. На послетку и она заспи.

Сутра дан сунце гране и обасја кроз маслиново грање ово двоје спавајућих. Антигона се пробуди, још је отац за руку држаше, али му ру-

ка бејаше хладна. Она му погледа у лице, оно бејаше бледо, али тихи осмех лебђаше око уста покојникових. Тихо извуче руку своју из руке свога умрлог оца, као да се страшила да му овај свети сан ненаруши, пољуби бледе усне очине и рекне тихо: „Почивај, почивај, уморни путниче!“ Затим плачући дода: „Ах, сад сам сама на овом свету“ и покрије рукама своје лице. — Потом баци једну хаљину преко оца, покрије га најчешћим покривалом својим, па се у Атину упути. У руци носаше једну маслинову гранчицу за знак молења, нађе краља у народној скупштини, па се упути к њему. „За шта молиш девојко?“ упита краљ Тезеј.

„За један гроб молим“ одговори Антигона, и сви очи управе на њу. „Мој је отац спокојно умро у холму Евменида“ продужи Антигона, „он је био некада Краљ у Теби. Његово је име Едип, ја сам Антигона, његова ћерка.“

Све тише и тише буде у скупштини. Антигона дродужи: „Ја знам, племенити Атињани, да ви поштујете свето гостопримство; дајте мом оцу тај једини дар угошћења, кога он још потребује, па ће вас Богови благословити.“

„Добро ми дошла у Атину Антигоно!“ одговори Краљ. — „Тебе смо поштовали и љубили пре него што смо те видели, јер је глас о теби до нас дошао. Ја ништа боље нежелим

грађанима ове вароши, него да би њих њихова деца љубила као што си ти твог оца. Остани код нас, а твог оца ми ћемо сахранити.“

Атињани погребу сутра дан Антигонииог оца, са онаком сјајношћу, каква тек Краљу приличи и подигну му споменик.

На гробу изговори један Атињанин Антигонине речи:

„Почивај тихо уморни старче,
„Са твоје урне нек пролеће тихо пири кроз лишће,
„Нек пролећње цвеће повија и посипа
„По гробу твом на жртву самртну.
„Пријатно нека се овде лоза сачетава са врховима улме
„Нек сигурна овде лебди фалена с листа на лист по тихој месечини.
„Ниједна Евменида неће више ужасавати
„Јер су оне за живота дале му свој кров гостољубно
„Путниче почивај тихо на Едипову гробу.
„Вечна љубав водила га је по стрменитим стазама,
„Вечна љубав узе га с ове земље,
„Високо над звездама влада вечна љубав.

XI.

Браћа.

Сутра дан по погребу Едиповом запита стари Краљ Атински Антигону: Колико има од кад

си се са твоима растала? Одкад ниси за њих ништа чула?

„Од пре три године растала сам се од њих, мало сам што чула. Полако али без одмора путовали смо по Грчкој. Ја сам се клонила за љубав очину, да за Тебу не распитујем, ни за моју породицу нисам ништа хтела распитивати, јер сам се непрестано надала, да ће мој отац о њима жалосну вест чути, а њему бејаше доста његове муке и туге. Мог брата Полинејика видех у холму богиња. Он се спремаше противу брата свога на борбу. Живи ли он, живи ли још моја сестра Исмена?“

„Исмена живи, то ми каза пре мало дана један гост из Тебе“ одговори Краљ.

„Срећни приносе жртве, ја сам сиромашна, него они горе милостиви и свемогући неће на моју благодарност презрети. Дакле имам још кога на свету, кога топло на моје куцајуће срце притиснути могу. А моја браћа?“

„Антигоно, ти си велика страдања устрпела; страдања дају моћ и снагу; имаш ли силе да све чути и поднети можеш?“

Антигона окрене лице на страну, подуже поћути, па онда тихо рекне: „Имам силе, приповеди ми све, све.“

Краљ приповеди: „Наскоро по прогнању твога оца дођу твоја браћа Полинејик и Етеокл

у Тебу, и попну се на очин престо међу радосним усклицима народа, јер је твоја детиња љубав, глас о теби, који се по свој Грчкој разнео, сваки траг мржње са твоје породице изгладила. Тежња за самовлашћу раздвоји ти браћу, и само уговор између њих закључен, да једну годину један, а другу други на изменце влада, могла их је умирити. Етеокл дакле буде једне године владалац у Теби, Полинејик оде у Аргис.

„То знам“ примети Антигона, „кад сам још мала била, садила су моја браћа једном два дрвета упоредо, кад ова први пут процветају; ја сам се радовала и називала сам та два дрвета Етеокл и Полинејик, јер отац говораше: „Тако ће моји синова некад један поред другог стајати, и сједињени цветати и сенку давати као ова дрва. Другог јутра ветар оба дрвета из корена извали, једно поред другога лежаху на земљи, онда сам за тим дрвима плакала. Ах, а сад — — мени се предсказује неки ужасан свршетак.“

„Плачи за твојом браћом. Етеокл одрече брату свом приступ у отачанство. Полинејик се сајузи са владаоцима пелопонеским, па опседне Тебу. Креон их саветује да двобој међу њима двоицом све реши и тако је двобој међу браћом догодивши се све решио.“

Антигона запита пребледивши „који је пао?“ Тезеј оклеваше са одговором; „Ах,“ продужи она, „онај је срећан који је пао, срећнији од оног, који је свог брата убио!“

Тезеј узме Антигону за руку па тронут рекне са дршћућим гласом као да се бојао неку тешку пресуду изрећи: — „Добра Антигоно, твоја су оба брата пала у двобоју! Полинејик се као што сам чуо, само бранио, — а Етеокл у оном тренутку кад је свог брата пробио набоде се на копље Полинејимово.“ Антигона се посрћући ухвати за једну столицу. Лице јој бледо бејаше, посрне па клоне на столицу, недвижимо су јој склопљене руке на крилу стајале. Дуго ћуташе па на послетку рече: — „Не, нећу на небеснога да роптем.“ Затим замоли краља да јој једна кола даде, на којима ће у Тебу отићи. „Моја сестра Исмена сама је, па потребује љубави и утехе; идем да плачем на гробовима моје браће, љубав сестара нека спомен на братњеву мржњу изгледи.“

„Ти мораш све знати, само је Етеокл сахрањен — — —?“

„А Полинејик?“

„Његове кости несахрањене труну. Креон га је за непријатеља отачанства прогласио. Он сад влада са гвозденим скиптром у Теби, грађани жале Едипа, али се нико неусуђује сина

му сахранити, јер је тиранин то са смртном казни забранио.

„То је свирепо и нечовечно. Ја ћу га сахранити.“

„Сахрани га; иди и путуј под заштитом Богова. Твоју је главу пророчиште прогласило за неприкосновену; свештеници те морају заштићавати, као што Хемон, Креонов син твоју сестру заштићава.“

Антигона је осетила да је поруменила, кад је краљ то драго име изговорио. Краљ примети тај стид па рекне: „немој се стидети ћерко моја; — Говори се, да си ти твоју љубав к Хемону љубави оца твог жртвовала, и зато те људи љубе, поштују и благосиљу. Путуј у Тебу.“

Антигона крене се на пут; један старац пријатељ краља Атинског, који је пред Тебом поред несрећног Полинејика борио се, пратио је ту девојку као спроводитељ. Једну велику урну, обвијену металним грожђем и лозом дао јој је краљ.

XII.

У р н а.

Једне месецом осветљене ноћи угледа Антигона Тебу као с неком завесом покривену пред собом; лака маглица дизаше се из реке Исме-

нооа увис, лево подизаше се тихо и величанствено брег Цитерон, са својим стенама, пећинама и шумама. Као образ прошлости лежаше тај предео пред њом; многа места показиваху се из таме њеним очима, која су јој се позната чинила; шум Исменоса чињаше јој се познат глас. Небо по већем делу бејаше ведро; само на северу појављиваше се удаљена непогода. Антигона је видела светлуцање муња, али грмљавину немогадијаше чути.

„Ми смо на месту“ рекне старац, задржи коње и веже их за дебло једне улме.

Антигона сиђе с кола; близу ње лежаху мртвачке кости. „Овде су пала твоја браћа“ рекне старац и покаже прстом на кости: „Ово су још остатци Полинејика.“ Антигона скупи плачући бледе кости. „Ах колико ме је пута кад сам још мала била, носио Полинејик у свом наручју и љубио ме кад сам се са његовим витицама, или са венцем на његовој глави играла, или кад сам му на рукама спавала. Сад ја носим његов пепео и он спава на мојим рукама. Ја сам мислила кад већ муж буде, и кад се са бојишта дома врати, да му мач прихватим да му столицу к огњишту приближим, и да му стари породични кондир пружим. То је сад све, све прошло само му сасуд за пепео његов пружам.“

Нађе главу братову, подигне је и једна филена — лептир — прне из очњих шупљина главе, и летела је по мееечини око јесењег цвећа. Чаура, из које је лептир излетео, висила је у глави.

„Живот у смрти!“ рекне Антигона старцу; — „Ах! да ли су ваши Богови ништа, и ништа обиталишта сенки на оном даљном острову у Океану? — Срце ми моје каже, горе владају више силе, негди живе моја браћа, мој отац, моја мати, и тамо, тако је помирење и љубав.“

„Живот у смрти“ — одговорн старац „Девојко, с тим речима тамо ћете некад твоји поздравити!“

Старац ископа гроб у сенци једне букве која је своје гране свуд наоколо земљи спуштале. Антигона спусти кости свога брата и један прамен косе очине, — најмилије што је имала, — у Урну; Урну у гроб. Урна се покрије са земљом, и преко земље помећу маховином обрасло камење и цвеће; образ живота из мртве земље произишавшег. Непогода се бејаше већ приближила, месец се покрије а ветар почне хујити по шумама Цитероновим. Од једанпут ступе шест оружаних људи пред Антигону и старца и заповеде им да за њима иду. Ови иду у Тебу. Антигона прође као роб пред очине куће врата једне тавнице отворе се. У том истом

тренуту дотрчи Хемон, клоне пред девојку и повиче: „Антигоно! моја Антигоно!“ али га на силу отргну оружана она шесторица од ње, и врата тамнице затворе се за девојком. Донесу се окови и за старца, али он мете тихо руку своју на главу младићеву, и рекне: „Ти ћеш девојку избавити; Атињани њу заштићавају.“ Затим викне војницима и дотрчавшем народу, дигнувши свој посланички штап у вис: „Поштујте посланика атинског и посвећенога Церери у Елеузису!“ — Мирно је ишао кроз уступајуће редове, и вико се несмеде усудити да га дарне.

XIII.

Хемон.

Креон је смрт Антигонину закључио. Поштовање, које су суседно државе па и сами делфијски свештеници пој краљевској девојци одавали, тиха жалост, скоро је њено име у Теби спомињато, и усхићење, с којим су неки благородни Тебански, али изгнани грађани, у суседним варошима о њој говорили и за њу делали, уверило је тог деспота, да Дијадема, која је преступом задобивена; неможе према његовој глави сигурна бити, док Антигона мртва и сво племе Едипово уништено небуде. Креон је био оруђе пророчишта, да саучешћем у нечувеној

превару Грчку облаже, и награда за то, бејаше му влада над Тебом. Намера Делфиских свештеника била је постигнута, они су тако веровање о свом свезнању распространили, да нису ни сумњали, да ће Делфи постати средоточни савез разних грчких племена, потпора грчке независности, и средство за постигнуће њих узајамних намера, па су сад најпре с тим почели, да са части пуним пророчанством поправе на кћери ону неправду, који су оцу учинили, па Креон није ни сумњао да ће њима лако бити, да Антигониног мужа или сина на престо тебански подигну, а њега као сад непотребно оруђе униште.

Његове, свагда на нокту уводе донесу глас да су видели неку женскињу и неког старца, где нешто раде око једне мртвачке Урне на месту, где кости несахрањеног Полинејика леже; он одма помисли да је Антигона, заповеди да обоје у варош стражарно дотерају, и реши се да још једним злочинством оно достојанство осигура, које је млогим злочинствама задобио.

Сад утрчи Хемон у собу, замоли краља за Антигонину слободу, али Креон на молбу младића одговори хладно, да је смрт девојке једино средство за одржање јавног мира: Хемон га опомене на изречење пророчишта да је т. ј. Антигонина глава неприкосновена, али Креон од-

говори: „Веруј ми сине, разумем ја изречење пророчишта по мом начину тумачити. Њена ће глава остати неприкоснована. На Исменосу има једна каменита пећина са уским вратима, које се лако зазидати могу — — —“ Хемон недаде оцу ни да доврши говор, него падне пред њим на колена, обухвати му ноге и каже му да је готов за или са Антигоном, коју он љуби, умрети.

Креон је дуго ћутао. Томе се није надао. Сад му се учини, као да га изчепава рука свеће се судбине. Ако изгуби сина то му је нада уништена коју је у прсима хранио, да буде основатељ новог сјајног владалачког дома. Ако му Антигона буде снаха, то поглед на њу био би му свакидашњи тужни тихи укор и опомена његова зла дела, и чим какав случај његову тајну одкрије, то би морао очекивати, да њој или њеној деци кадгод рачун о своим делима мора давати. Напослетку рекне хладно и постојано: „Антигона иде у пећину пре него што се сунце роди.“

Хемон брзо устане па пође вратима. Креон му стане на пут па га запита: „Куда ћеш?“

„Хоћу да видим има ли људи међу Тебанцима?“ одговори младић.

„Зар хоћеш противу оца да подигнеш?“ запита Креон.

„Тебе нико дарнути неће, али девојку хоћу да избавим, па Тебу да оставим.

„Зар тако хоћеш да ми платиш, што ми греси због тебе на души леже?“

Хемон уступи неколико корака натраг, нешто ужасно слутећи: „Сине мој,“ продужи Креон и страшљиво задржи младића, који је к вратима хитио. — „Сине мој, Едип и његови синови морали су пасти, да бих ја могао велико царство придобити и по смрти теби оставити.“

„За име Богова оче, неизговарај те најужасније речи —“ повиче Хемон.

„Иди па кажи народу да је један смели доброскројени план учинио старог краља оцеубицом, — да је се све онако догодило као што је требало да се догоди — — иди, ако снаге имаш — — —“

„Богови свети! Ја више оца немам!“ — повиче Хемон па излети напоље.

Усамљен и осиромашен стајаше сад Креон у сали.

На улицама бејаше велики жубор. Теба је из сна пробуђена била, врло разне мисли и осећања на грађане су напале. Хемонови најамиици ишли су оружани кроз улице. Хемон је стајао неколико тренутака мирно мислећи; Да л' да грађаие на оружје позове и на силу девојку избави? Ако за руком испадне онда по свој

прилици морао би Креон пасти, а он није хтео да оцеубица буде, ако ли неиспадне за руком, онда је Антигонина смрт извесна била.

Сад чује близу себе где неко име Антигонино изговори. Осврне се и угледа неко од прилике дванајестогодишње девојче, које је код једног стуба стајало и плакало. Он одма нешто намисли па ступи девојчету. „Дијете, зашто плачеш?“ запита је, „плачем за Антигоном. Отац наш свагда нам је о њој приповедао, па ми смо му обећали да будемо добри, скромни и побожни као Антигона. Сад је она затворена, па мој отац вели да ће је убити.“

„Ко је твој отац?“ запита Хемон.

„Алкимед“ — одговори девојче, „један рибар, он обитава у једној колиби на реци Исменосу.“

Хемон је тог рибара познавао; овај је био један од најсиромашнијих али најчеститијих грађана Тебанских. „Кажи“ рекне Хемон „твоме оцу да ће Антигона још ове ноћи у оној каменитој пећини на Исменосу зазидана бити.“

„Девојче врисне од страха и ужаса, а Хемон дода: „Твој отац нека однесе у пећину хлеба и воћа, чујеш ли? Десно од улаза од прилике на тридесет корака има извор а поред њега има у стени једна пукотина, тамо нека све сакрије. Али одмах, још пре него зора за-

бели. Ја ћу за неколико дана опет овде бити да је избавим или да умрем. Кажи му то.“

„Добро, добро, и ја ћу да помогнем да се Антигона избави, знам ја где ћу мог оца наћи, рекне радосно девојче и пође, али Хемон је поврати и запита даље:“ „Познајеш ли Исмену, Антигонину сестру?

„Познајем.“

„Потражи је у двору, тамо ће мене тражити, па с тога биће све усколебано, на тебе неће нико ни пазити, — кад нађеш Исмену кажи јој све што сам ти казао, и реци јој нек оде к тамници кад Антигону поведу, па нек јој пришапће где ће наћи воћа и хлеба и извор у пећини.“

„Хоћу, све ћу чинити“ рекне девојче радосно, — и ако Антигонину сестру ненађем, ја ћу се сама са мојим оцем у пећину сакрити — Не, не, — неће Антигона умрети.“

Одмах се изгуби девојче у гомили људи. Хемон није смео ни часа почасити, јер је хтео непознат из Тебе побећи. Оде дакле хитно кроз најближу капију, нађе на гробу Полинејикову оног Атињанина старца, који је баш онда своје коње од Улме дрешио, попне му се на кола и побегне у Атину.

XIV.

Сестре.

Шест оружаних момака ступе у Антигонину тамницу, и заповеде јој да за њима иде, Антигона иђаше за њима кроз многе, дуге и узане улице, и кроз гај, у ком је храм Исменског Аполона био — капији, кроз коју се к реци ишло. Ћутећи све се више и више оружаних придруживало првима. Антигона је предвиђала да се разрешење њене судбине приближује, али њена уста нити су каку тугу ни молбу изговарала. На реци дочека их један чун; неколико војника који јој окове скину уђу е њом у чун; остали су у другим чуновима следовали. Један рибарски чун проплови мимо њих уз воду; рибари у истоме чинили су се као да на ове и непазе; једно девојче, које је у чуну код рибара седело, плакало је јасно, па баци једну ружу у воду, коју вода к Антигонином чуну донесе. Антигона се сагне, па узме ружу, тај красни цвет. Чинило јој се да је то последњи дар, који је човечија рука на самртном путу њеном даје.

Сад стане чун код једне пећине с оне стране Исмеиоса, на заповест војника изиђе Антигона из чуна, и уђе пећину, које дубљину немогадијаше њено око догледати. Сад почну

војници камење на улаз пећине навађивати, и зид подизати. Ужас обузме девојку која је на све спремна била, само не на таку смрт.

Још једанпут погледа у вис; источно небо на ком се јутрења румен подизаше, угледа она, кроз рупу која све мања постајаше. Затим покрије лице. Напослетку све буде тихо око ње, и од свуд је тамна ноћ окружаваше.

„Дакле ја сам живела само за то да се умрети научим,“ проговори Антигона сама трудећи се да се охрабри, и тихо одговори у пећини одзив те исте речи које јо она изговорила. Сад осети у руци ону ружу, коју је она девојчица за њу, као што је Антигона извесно мислила, у воду бацила, и коју је Антигона и незнајући у руци задржала; и у том тренутку пробуде јој се сви образи невине радости живота у њеној души, све јаче и јаче осећала је како је тешко са животом растати се, осећала је страх са како је дрхтањем обузима, и њена храброст клоне.

Сад од један пут у далекој дубљини угледи неку светлост, као звездицу кроз густе облаке. Чиннло јој се као да та светлост све ближе долази, бледо осветљене укажу јој се стене пећине из мрака, и опет је могла своје бело одело у помрчини разликовати.

Поред те светлости угледи и неку сенку у човечијем виду; пође страшљиво истој и чи-

њаше јој се, као да неко небесно суштаство њој у помоћ долази. Сад је пред њом стајала девојчица која је буктињу држала.

„Антигоно!“ проговори девојчица, „драга Антигоно, зар непознајеш сестру твоју?“ — То је била Исмена. Девојке клону једна другој у наручја, и дуго су плачући и ћутећи једна другу држале.

Исмена је од неке верне робиње чула Антигонино ухапшење, а од оне девојчице рибареве поруку Хемонову, а у оној забуни да не би когод бегство њено у палати приметио, она је са оном девојчицом њезином оцу отишла, који је одмах готов био, да све што је воћа имао неколико буктиња, уља и један жижак у пећину однесе, са једном горећом буктињом. Исмена се у једну од млогих широких и дубоких пухотина у пећини сакрила била, да сестру дочека и са њом избављење или смрт дели.

Кад је то Исмена сестри приповедила, повиче ова: „Ах! што се нису наша браћа тако љубила као ми?“

Сад исприча Антигона сестри њено дуго путовање кроз грчке државе, и смрт оца њиног, а од ове опет дозна како је Хемон у тишини за њу дејствовао. У опоминању, нади и страху пролазаше сестрама време, за које оне нису мерила имале, незнајући кад је дан кад

ли ноћ; али у њином разговору све јасније и јасније указиваше им се боља нада у њином срцу; јер судбина њиног дома, чистоћа њиног срца и чуство љубави, која је јача била од саме смрти, морали су неизвесну ону скаску народа њиног о неком острову блаженства, преобратити за њих у веру боље будућности. Буктиње, које су им светлиле, бршљан и маховина, коју су на стенама нашли, један извор који је низ стене скакутао, један стари камени кип, представљајући матер са дететом у наручију, како се са стене у море баца, и који су девојке, чим су га у једном углу стене нашли, познали, да је образ представљајући Ино са њеним малим Мелицертом — ти предмети постали су им символи наде и Исмена рекне сестри: „Видиш сестро, баш ако ми у овој пећини и умремо нисмо залуду живеле, јер смо се љубиле и научиле нечему се надати, што у овом животу очекивати неможемо.“

Антигонине песме изразиле су јасно ту наду, те символе.

XV.

Символи.

1. Бршљан.

Тихо диже са земље бршљан свој зелени сплет:
Тихо се човечиј дух к бољем подиже у вис;

Свагда се зелени лишше одевајућ' знамениту
пећину
И у самој стужи зиме, умилно у пролећњу одећу.
Брисљане, буди ми образ никад неишчезавају-
ћег живота
Жив се ти простиреш по мртвој природи.

2. Извор.

Навише нагли вода
У магли к небу се диже,
Плови као шарени облак
Над свима земљама там!
Цветови извор пију,
Кроз нежно корење, стабла,
Сваку капницу лепше
Прима красније биће.
Разнобојно се јавља за тим
На сваком цвета листићу,
Уситно семе сазре,
У благе с' воње развија,
И вечно мења свој вид,
Вечно с' облагорођава; —
Буди ми човека образ
Свети, жуборећи изворе!

3. Капље.

Црвенкасто копље се светле
У сјајности буктиња, па прођу

Ал' буктиње остају ту,
Које су капље посветљавале.

4. Буктиње.

Сад нам светлите буктиње,
У Пећини затвореном животу,
Свитећи и узан је круг
Ког штедљиво осијавате;
И ми ћемо радосно клонути
Кад се простор безграничног неба
Са сјајним звездама посут
Велељепно над нам склопи.

5. Ино.

Ино! ти скочи са сином у реке
Ужасно се пенуће валове,
И у реци те дочека узвишена судба,
Јер из реке се чу: „Левкотеја богиња,
И на рукама мајке
Поста Мелицерт ти Бог!
Ћери Кадмуса, ти си само оно
Што с' била, постала:
Јер у љубећем срцу већ
Обитава божанство само.
Што од неба проистиче,
Што нас к' небу уздуже,
За смрт је превелико,
За земљу пречисто.

6. Венац.

Гле са стене там је бршљан
Свој сплет око главе Левнотес
Милостиво у венац уплео!
О мати природо! сплете образ остајућег
живота
Сплете зимзелен око безсмртног чела!

7. Мелицерт.

Јербо те љуби мати,
Мелицерте, скочи са стене
С тобом у пенуће се валове,
Љубавно т' грудима притисну
У магновењу тонења свог,
Да и у самој смрти,
Тихо на грудима јој спиш.
Живећи дигне се она,
У рукама сина држећи,
Једно — сама љубав — оста јој из живота
О вечна љубави! — ти нас смрти посвећујеш
Ти нас од смрти подижеш
К' бесмртија кругу у вис!

XVI.

Избављење.

Много дана и ноћи прошло је од како су девојке у пећини затворене. Антигона спаваше на крилу сестре своје и сањаше као да са оцем

њеним Едипом путује неком дугом узаном стазом кроз стене. Од једанпут буде очина рука хладна, она се обазре али њега нестаде. Нека непозната сила гонила ју је стазом напред, предео постане светлији и напослетку угледа море са једним островом пред собом. Ино се дигне из валова, а Мелицерт почиваше спавајући на њеним рукама. — Напрасно је пробуди радосни узвик њене сестре.

„Чуј Антигоно! избавницп се приближују!“ повиче Исмена.

Вика и ударци чекића зачују се на зазиданом улазу; ови буду све јачи и јачи, напослетку паде један камен, и зраци дана засијају у дугу девојачку ноћ „Антигоно! живиш ли још?“ повиче неки глас; то бејаше глас Хемонов. „Живим и видим светлост опет, а скоро ћу и тебе Хемоне“ одговори девојка. Зид падне а младић улети у пећину, претисне девојку на своје груди и повиче: „Сад на веки моја!“ Исмена клоне у загрљај овог срећног двога.

Девојке изиђу са Хемоном из пећине, и млогогласни велики усклици атинске војске дочекају их са поздравом. Сунце стајаше високо на подне, и сијаше се на блистајућем се оружју атинском, који су на обали стајали. Мртва телеса лежаху по пољу, јер су избавници силом оружја морали пут к пећини прокрчити. Десно

лежаше Теба. Хиљадама грађана стајало је на бедемима њеним, али ни један несмедијаше у поље изићи.

Хемон даде знак; Атињани ућуте а он проговори: „Атињани! Благословени ви и ваш краљ, јер ви бејасте брзо спремни и готови да човечанско дело учините, и Богови су с нама били. Ево овде видите скромну и побожну Антигону, а овде њену сестру Исмену, која је, њој у свему равна, хтела с њом заједно умрети. Ви сте себи леп час живота извојевали; а ја се радо одричем оног престола, који неприпада мени, и од овог часа ја сам по вољи оног јунака, који над вашим отачанством влада, ваш грађанин, и доводим ову сагрђанку међу вас! Громогласни узвици следовали су овим речима.

Атињани сахране оно мало својих другова, који су у борби пали, а један старац, који је тело свог погинувшег сина на кола дизао, рекне Хемону и девојкама. „Мој је син срећан јер је као муж за добродетељ погинуо. Наследите ви моја поља на реци Илисусу и љубите ме као што ме је он љубио па онда нећу бити саморан.“ — То је био онај исти старац који је Антигону у Тебу пратио, кад је ишла да кости брата свог закопа. Клеон му бејаше име.

Заклоњени атинском војском оставе ово троје срећних младенаца тебанску област, да

више никад на исту неступе, и на скоро угледају у равницама реке Илисуса њихово ново имање, где у опхођењу са мудрим старцем и уживајући јавно поштовање, срећа она буде узвишена коју су им њина срца давала.

XVII.

Празник рођења.

Срећно торжанство у Елеузису бејаше свршено; Клеон се са истога кући враћаше, а с њиме Хемон мислећи на оно, што је његов разум у Елеузису занимало и његово срце потресло. — На послетку проговори: „Сад ми је она срећа, коју за ову годину дана уживам, и за коју сам мислио да се више узвисити неможе, — двојако драга; јер осећам топлије и живље њено непрекидно трајање. Чини ми се као да носим са собом неки драги поклон, с којим је благостање нашег дома скопчано. Али једно ми је чудновато. Антигона се нада неком другом животу, и верује да њен отац и браћа још негди живе; и у мом је срцу та вера дуго почивала, па ипак ми је сад као да је том очекивању оно торжанство у Елеузису више силе, више извесности дало, премда тамо нисам о другом бићу чуо, него о оном о ком Антигона обично говори.“

„Ја мислим“ одговори Клеон „да зато, што смо тамо многе видели који су истом надом јако обузети били, и наша нада много извеснија и радоснија бива. Као да наде других и њихове радости и нашем се срцу сприопштавају. Та човек и нетреба да је сам. Сајединьен са другима нек дела, нек буде срећан, — нек осећа и нада се.“

Сунце се к залазку спуштало, они су брже свом стану хитили, који су већ недалеко угледали пред собом. Ратари с поља поздраве их, и чинило се као да им је тај поздрав радоснији, срдачнији био него пре.

Поред једне пећине прођу, око које су дрва засађена била. У њој стајаше једна урна; у којој је почивао пепео сина Клеоновог, која је у борби на Исменосу за Антигону пао. Ћутећи стисне Хемон руку старчеву, који тронут тихо рекне: „Сине, то је твој брат! — — —“

Врт, који је обиталиште окружавао лежао, је чист и мирисан пред њима, пчеле су зујале с цвета на цвет, и прелетале су на венце који су сасвим свежи над вратима и прозорима тог малог обиталишта повешани били. Све је живосно било, гране дрва савијале су се, и проласку подупре Клеон боље једну грану, која се оптерећена плодом, до земље савила била.

Сад смотре обојица оне цветне сплетове

на кући; слутећи све брже пођу дома; отворе врата, све бејаше мирно, још им нико на сусрет неизлази, али се чисто светли посуђе по кући, а цвеће мирише на олтару домаћих Богова, они отворе врата собња, Исмена махне руком на њих, покаже прстом на тихо спавајућу сестру и донесе пред враћајућег се младог оца новорођеног синчића на сусрет. С тихим умилењем погледи отац у дете и једна суза прве родитељске радости падне на образ детета. „Један се бесмртни родио.“ рекне старац а Хемон се приближи постељи Антигонииној, и пољуби тихо спавајућу младу матер у чело, али полако да је неби пробудио.

XVIII.

Г о с т.

„Мир вам!“ рекне неки странац, који вођен једном цветајућом девојком, једног лепог вечера у Клеонову колибу, који је сам остао био, — ступи.

Срдачно дочека старац ове странце, зовне неке од радина из баште, који путницима воде за умивање ногу донесу, воћа и хлеба им пружже, и вина у великом дрвеном пехару, на коме је Триптолем вешто изрезан био, како крилате змије, упрегнуте у његова кола, тера.

Страни су јели и пили, и по свршеном овом простом али пријатном обеду запита их Клеон за њихово отачанство и њихово име.

„Ми долазимо из Тебе“ одговори странац, који је морао бити отац девојке по изгледу судећи; али нисмо више Тебанци, ми смо прогнани. Моје је име Алкимед, а ово девојче, моја ћерка зове се Антијопа.“

Радосно и пажљиво сматраше старац оба госта, често је са исчекивањем неким на врата погледао, и у разговору дозна, да је Алкимед у намери на неко мирно острово у Архипелагу путовати са својом ћерком, с ког је острова и пореклом био, и где се надао добити пријатељски дочек и извесну радњу.

„Убоги“ — тако заврши Алкимед причање о својој судбини и нади, — „Убоги смо из Тебе изишли, моју колибу, моје мреже рибарске, оставили смо с лаким срцем; али с тежим гроб матере Антијопине; али најбоље што смо имали узели смо са собом; успомену на добру скломну Антигону, коју смо познавали. Моја ће ћерка донде добра остати, докле се год искрено и срдачно сећа добрих оних кћери несрећног нам краља.“

Сад ступи Исмена унутра, одма за тим и Хемон са Антигоном, која је на рукама носила цветајуће детенце, играјуће се са пољским цве-

ћем у витицама мајчиним. С радошћу као што се стари пријатељ дочекује, дочека Хемон овог честитог рибара; срдачно као своју млађу сестру поздрави Антигона и Исмена ову цветајућу девојчицу.

Антигона је ону ружу, коју је онда из Исменоса узела, кад су је на чамцу у пећину возили сачувала; она јој је била драга као последњи прости дар, кога је некад кад јој се чинило да ју је све оставило, на путу к смрти, из руке невиности примила.

Од те руже још је остало неколико сувих листића, и ове покаже она својој младој пријатељици „Ах, како сам се онда радовала,“ рекне она, „кад сам видела да ти ту ружу из воде узе, као да си ме разумевала.“

„Останите код нас ви честите душе!“ молила је Антигона; „овде нек је ваше отачанство видите“ дода она, показавши им кроз прозор пространи предео, „видите, још млога места стоје необделана, а припадају нама. Ми ћемо их с вама обделавати. Примите од нас имање и огњиште за ваше домаће Богове место оне колибе коју сте морали оставити због нас. Овде можете радити и срећни и задовољни бити, и тамо у даљини онај гај гледати, где отац Едип почива.“

Благодарно пружи јој Алкимед руку, а Антијопа падне у њена наручја.

XIX.

Венац.

Више је година прошло било; старац је Клеон отишао био на други свет, и његов је пепео лежао у оној истој урни, у којој је пепео његовог сина био с овим помешан; Исмена је била срећним браком од куће сестре своје одвојена, али недалеко; и Антијопа је постала од красне девојке срећна супруга; Хемонов и Антигонин син непознат са светом, непознат са судбином својих родитеља и својих предака, узрастао је снажан и велики младић.

Једном сеђаше Хемон сам са Антигоном у кући. Залазеће јесење сунце бацало је кроз винову лозу и грожђе, које се око прозора вило, своје зраке на Антигонино бело одело, по коме су сенке лишћа играле. Обоје су очекивали повратак сина, који је већ неколико месеци одсуствовао, да Атину, Коринт и Тебу види и да позна обичаје људске. Наједанпут ступи младић унутра. Усијани му бејаху образи и чело с кога су се густе витице плаве косе спуштале. Глава му је била увенчана, венац упрашен.

Срдачно га родитељи поздраве чинило се као да је већи и снажнији после тог кратког одсуства повратио се и говорио је с већим достојанством него што је пре говорио. „Ја сам се као победитељ вратио, али овај ћу мој венац као мртвачку жртву на гробу мог деде Едипа у гају Евменида обесити. — С удивљењем погледе у њега његови родитељи. „Ја вам благодарим продужи младић“ на вашој мудрости и доброти, што ми никад казали нисте, да је моје порекло од кадиове крви; то сад тек како ваља осећати и са срдачном тугом при гробу мог деде стајати могу.“ За овим продужи: „Ја будем победитељ у тебанским опкладним борбама и играма, добијем овај венац победе и будем позван староме краљу Креону. Са пажњом а и са неким подозрењем сматраше ме па ме запита за моје отачанство и за име мојих родитеља. Ја му на оба питања одговорим и приметим да се он брзо у лицу промени и да се трућаше силно своје унутрашње узбућење сакрити, али немогадијаше. „„Знаш ли ти имена твојих дедова и предака?““ запита ме даље, ја га уверим, да за таково никад чуо нисам. „„Можеш ли то заклетвом потврдити?““ продужи Краљ. Ја се закунем. Сад му се лице разгали, скине један мач с дувара, да га мени, па рече: „„Младићу, иди из тебанске државе и кажи твом оцу

и твојој матери, да они никад на тебанску област наступе; кажи им да је усамљено и пусто у дому суморанога тебанског краља. Носи оцу твом овај мач, који је краљ Лај носио, као дар од мене, то ће ми бити знак, да твоји родитељи више не мисле на мене са жалошћу и љутином због неког догађаја ког желим вечно заборавити. Сад се одма удали из вароши!“ Тако је говорио и непрестано је лежала нека туга, брига и подозрење на лицу му. Мени је тај случај непоимљив био, истог часа оставим тебанску варош, и тек на путу к вама, родитељи моји дозна мало помало од неког Атињанина, који је у битци код Исменоса под управом твојом оче борио се, дела и страдања мога деде и све што сте и ви чинили и сносили.“

„Сине мој!“ запита Хемон, „нећеш ли ти кадгод пожелети да се у Тебу повратиш, бар онда кад те позову на престо твојих предака?“

„Не“ одговори младић с племенитим поносом. „Још живи Терзандар, син несрећног ујака мог Полинејика; њему припада влада, не нама; и ја се не бих могао никад радовати оном престолу, који је један од моји предака с ужасним злочинством задобио. Ја се радо одричем сваког изгледа на ту краљевину и осећам се слободнији од сваког краља сад, кад се краљевине одричем.“

„Сад си достојан тога венца“ рекне Антигона, а младић ступи к олтару домаћих Богова и тронутим гласом проговори: „Дозволите, о небесни! да и ја тако добар будем као што су моји родитељи!“ По том даде свом оцу поклон Креонов, за који опет Хемон пошље у Тебу онај кондир с изрезаним Триптолемом и један ћилим на коме је Антигона извезла реку и девојку, која је из те реке кондиром воду захватала.

Превео
Глогић.

Моја жеља.

Ништ' желео више небих
Само Боже још ми дај,
Да ми Милка љуба буде
Још тај само дај ми рај.

П' онда Боже нећу никад
Ништа више пожелет'
За ме више ништ' и нема
Милка ми је цео свет!

У Београду.

Кочо.

Права употреба живота.

(по Хелтију.)

Ко ће спречит' лет часова,
Који лете бујним стремом,

Као стреле превишњега
Што продиру ноћне таме?!
Сваки тренут нас зближњава
Гвозденога гроба сну.

Ко је умро, том нецвета
Мајских дана красно цвеће,
Нит' му звони глас славуја,
Ни другова песме с' оре;
Он не види осмјех љубе,
Ни кондира рујни блеск.

Још нешуште црна крила,
Страшног госта, смрти љуте:
Зато браћо, траж'те радост,
Весел'те се — док часови
Из кондира вечне урне,
Не истеку у вечност.

Једно вече у радости
Са веселим друговима,
Код кондира пенућих се,
Поред љуба смешећих се,
Више вреди, но у гробу
Проведени вечни сан.

Једна продња кроз гајеве
Гди се ори пој славуја
Гди мирише мајска радост,
Више вреди нег сви венци.

Које вију нам потомци
Да нам красе ладни гроб.

Волем пољуб верне љубе,
И загрљај деце моје,
Кад за столом запјевамо,
А под скромним мојим кровом,
Нег' унуку целиваше
По мрамору гроба мог.

Успомена.

Ништ у свету стално није
Свег нестати ма кад мора
Успомена само с' вије
Поврх свега одозгора!

Свег нестаје с' овог света
И најтврђа руши с' стена
Иза свега остаје нам
Само једна успомена!

У Београду.

Кочо.

Задушнице *)

Над Рудником високом плапином,
Гди је гњиздо сивих соколова,
Што с' неплаше погледат' у сунце

---

*) Печатано горе у слоги под именом „Побусани понеделник ал' слабо по Србији познато.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА У НОВОМ САДУ

И узлећет' у висине неба,
Своим крил'ма облаке затрести
И гром с муњом за собом повући,
Управит' га на темена оних,
Који прете разрушит' јим гњиздо!
Још'те сунце изишло не беше,
Само рујне, љупке зоре пруге
Златним огњем позлаћују вршке
Витих јела, мрких јаворова:
Поранило Србче, момче младо,
Зору здравља фрулом гласовитом,
Зору здравља песмом љупко — тужном,
Зору здравља у небо погледа,
Из груди му уздах се поткрада,
Сузе росе очи соколове,
Туга срцем Срба овладала,
Оно клону под јелу зелену,
Фрулу пусти, умукоше гласи,
Који зору мило поздрављаше,
Спусти момче своју русу главу,
А рукама сузне очи покри;
Све умукну око њега тужно:
И славујак, што му се одзива
Утиша се, престаде певати;
— Ка да и он с њима тугу дели! —
Та тишина по дуго трајаше.
Момче ћути, груд му се напреже,
Нешто мисли, нечега се сећа,

Сузе лице јуначко му квасе
По њем правећ бисерне капљице,
— Као роса што с' по ружи ниже. —
Србче незна због чега туг ује.
На једанпут тих ветрић запири,
Разносећи предивне мирисе
И звук песме тихо - слатко - тужне,
Као гласе гусал' јаворових. —
Ова мошну срце усхитила,
Диже главу па погледа горе
И угледа — о, чудо предивно!
Над њим стоји божествена тварка
Као да је из збора Анђела
Сишло с' неба, од престола вишњег,
Да усрећи земље и народе,
Својим светим присуством Божества.
На њојзи је дивно одијело:
Бела риза, дуга и широка,
По којој су звездице посуте;
Притегнута животним појасом
Рујне боје, звездам' искићеним,
Крст плаветан груд јој окитијо
Око њега четири су слова:
Блистају се небеснијем светом!
Теме њено круна украшава:
Дивна, красна, какву нико до сад
Невидијо на земнородноме.
Осута је бисеним капљама,

Окићена безценим камењем,
На свакоме име уписано.
Огњенијем слов' ма блистајуће!
Лако беше свако прочитати,
Прочитати: „Ђорће и „Милоше“
„Вељко“ „Лука“ „Васо“ и „Матија“
„Раић“ „Мирко“ и још многа друга
Која с' овде по бројати, немогу. —
Испод круне власи распуштене,
Покриле јој плећа и рамена;
Лице јој се зраком заблистало,
Од дивоте погледат' се неда!
Ал' је цео створ тај обавила
Црна риза, танка и прозрачна,
Црна риза тугу казујућа!

Гледа Србче то дивно створење,
Гледа србче — мћи се неможе —
Стра умилни њега обузео,
Очи стале, никуд се немичу
Као душа пред лицем вишњега,
Кад угледа дивоту дивота! — —

Сад приступи надземно створење
Руну спусти Србину на теме
Па прозбори небеснијем гласом
Ка' да струје гласи херовима:
„Не диви се мој премили сине,
„Не дивисе моме појављењу,

„Ја сам твоја љубећа те мајка,
„Ја сам мајка српске деце моје
„Свагда с вама и међ' вама жива
„Свагда ваша, до сад и девојка! — —
„Тебе сине обузела туга,
„Ни сам незнаш зашто и одкуда.
„Мајка ће ти тугу објаснити,
„Мајка ће ти тугу олакшати:
„Данас јесу сине задушнице
„Дан жалости, у ком Србство моје
„Своих милих гробове походи,
„Китећи јих свакојаким цвећем,
„Покривајућ' зеленом травицом,
„Палећи јим воштане свећице,
„Кадећи јих смирном и тамњаном,
„Росећи јих тужнијем сузама,
„Просећ' њиној души олакшање
„И опроштај оца превишњега!
„Тај успомен тужног овог дана
„Свуд с' простире, гди год има душа
„Гди год куца срце у Србина;
„Јер Србство је тешко заборавља. —
„Зато и ти сад осећаш тугу:
„Јер и тебе Српска је родила,
„Па и у теб' српско срце куца,
„И ти с' сећаш српских покојника,
„Који за род живот жртвоваше,

„И падоше да с' потомство дигне:
„Срећно, сјајно, славно и слободно

„За то сине и сама сам пошла
„По Руднику, да наберем цвећа,
„Зимзелена и бршљана вита,
„Да походим гробове синова,
„Да похитим и да јих окитим,
„Да пролијем сусу благодарну,
„Да споменем имена ми драга,
„Што за мене крвцу своју даше,
„Што се за ме радо жртвоваше,
„Од Косова па до Каменице:
„Да сноменем Лазу и Милоша,
„Косанчића Топлицу и Павла
„Старог Југа са девет синова
„И Милицу и Милеву тужну
„И Стевана мог мудрог јунака.
„— И Марку би на гроб ишла мајка:
„Ал' је Марко мајку оставијо,
„Тражећ' срећу у хобном туђинству
„Нит' је нашо среће ни покоја
„Па ни гроба мајка му незнаде! —
„Ах! сина стигла она тешка клетва
„Што му отац заслужијо црни! —
„Још ћу сине походит' гробове:
„Деспот Ђурђа, мога чеда тужног,
„Што га злотвор вјероломно баци

„Црној Егри на дно у тамницу.
„Те тамнова вјеран својој мајци
„Ту се сконча, изневјерит нехте!
„Свратићу се на гроб кнеза Павла
„И Николе мојо деце храбре,
„Што се за ме бише и падоше.
„Походићу Црне горе стјене
„И по њима гробове синова:
„Савс, Петра, Његоша Данила,
„Твоје браће, мојих пријатеља,
„Што злотворе од Косова туку!
„Па ћу наћи гробове синова:
„Ђорђа, Вељка, Раића и Луке,
„Васе, Проте, Јакова и Јанка,
„Гроб Главаша, Поцерца, Алексе,
„Бирчанина, Милоја, Мутапа,
„И све њине дружине јуначке
„Што се храбро бише и падоше
„Док нов живот мени недадоше.
„— Јоште сине имам походити,
„Многа места и многе гробове,
„Моје деце, мојих пријатеља,
„Но јих теби казиват' немогу;
„Само ћу ти јоште спомснути,
„Два-три гроба, која никад нећу
„Заборавит докле траје света!
„Гроб мог сина, Текелије Саве,
„И свештеног борца Мелентија

„Милог певца мога Лукијана,
„Гроб Раића, бедног Соларића,
„Гроб Стерије, и Видаковића,
„Мог мудраца, Доситеја дичног,
„Давидовић са ме сатрудника,
„И остали дружине му врсне.
„Па ћу наћи у туђинству Бранка,
„Протић Петра, Шапчанина Павла'
„И њихове млађане дружине, . .
„То су биле моје сјајне звезде
„Што ми тужној потамњеше брзо!
„Походићу и гробове нове
„Бедног Чиче, и шупљикца Стеве
„Тужих жртва за слободу браће.
„Твоје браће, а робова бједних.
„Црног орла са жутијем кљуном,
„Што ми чупа срце из недара:
„Моју децу шокчи и нијемчи.
„Еда Бог да и Божија правда:
„Црна му се поломила крила,
„Канце му се затупиле с' кљуном,
„Своје вадећ срце у мукама!"

„Ах! Још имам један гроб споменут,
„На њег доћи пропустит' немогу,
„Њег походит' мајкина је чезња,
„И на њему пролит доста суза,
„Моме срцу олакшати тугу!

„То је нови гроб Милоша мога
„Мудре главе мога бранитеља
„Који мајку изневјерит' нехте
„Кад сви врази наме зазијаше!

„Све побеже, све остави мајку
„Само Милош бежати нехтеде,
„Он остаде бранећи ме храбро,
„За мој живот свој подмећајући,
„Тешке муке заме подносећи,
„Крв лијући, злотворе гонећи;
„Веран мајци, веран браћи својој!
„Овог сина прежалит нсмогу
„Ни прежалит' ни заборавити
„Док у мени искре душе има!"

Ове речи кад изрекне мајка
Чудно јој се затресоше груди,
Глас задрхта, речи престадоше.
Србче виде то дивио створење,
Гди је лице рукама покрила,
Тихо јеца а уздише тужно,
Диже руке па на небо гледну,
Из очију сузе потекоше,
На грудима крст јој оросише,
Па са крста падоше у траву.

Ал' сад Србче чудо угледало:
Где год која сузица канула

Ту с' из земље заставе дигоше,
Разне боје с' разним знаковима,
Неможе разнат' која је краснија!

Кад угледи то Србија мајка:
Мету руке на крст на прсима,
Према небу смерно с' поклонима,
Па је вако тијо говорила:
„Хвала Творче на овоме дару,
„И на дару и милосном знаку,
„Ја сам Твоју вољу разумјела.
„Твоја милост деци ми се јавља,
„Твоја воља нека буде Боже!"

Затиме је Србу приступила
Па га узе за десницу руку
Приведе га ближе заставама
Па је њему вако говорила:
„Видиш сине, црвену заставу,
„Гди си на њој соко исправијо,
„Крст у кљуну, мач држећ' у канџи:
„Њу однеси на Цетиње равно,
„Па је подај кнезу Црногорском,
„Мом Николи, младоме јунаку,
„Под њом нека скупља Црногорце,
„— Моју децу, соколове храбре!
„Ову плаву, свилену заставу,
„На којој је само с' мачем рука:

„Однећеш ми међу Ерцеговце
„И даћеш је ког они изберу,
„Нека ми се под њу искупљају,
„Нек су спремни, време је већ близу.
„Ову сине зелену заставу,
„На којој се знак путира види,
„С' воштаницом истом, упаљеном,
„И са једним буздованом перним:
„Однеси ми мојој деци тужној
„Бошњацима, па они ће знати
„Коме ће је поверит јуначку.
„Ево ову од бијеле свиле,
„На којој су дивотни знакови.
„Крст' ка овај мени на грудима,
„Испод њега гусле и књижица,
„Однесими милој војводини,
„Па је подај, које вредне нађеш
„Ал' потражи племе Чарнојево,
„И потомке осталих јунака,
„Па јим кажи: „време је" и „слога."
„За тим одма поврати се амо,
„Те ти узми ову понајвећу,
„Од три боје свилену заставу,
Од црвене, беле и плаветне,
„Тешке свиле златом извезене!
„На којој су предивни знакови:
„С' једне стране ено моје лице,
„Како кидам челичне вериге,

„С' друге стране свети Аранђео
„Мачем на пред указују пута.
„Њу однеси Београду дичном,
„Па је подај Михаилу храбром,
„Твоме Кнезу, мом премилом сину,
„И њему ћеш вако говорити:
„„Дични сине великог Милоша
„„Све је спремно, тебе Србство чека,
„„Црна гора, војводина славна,
„„Тужна Босна и Ерцеговина,
„„Ти ћеш с' нама, ми ћемо сви с' тобом,
„„Тако рекла наша Српска мајка,
„„Која ти је заставу послала,
„„И још Те је она поздравила
„„Да ће она тебе дочекати
„„На Косову, гробу Милошеву,
„„Да ти даде Душанов аманет:
„„Мач и круну, скиптар и пурпуру.““

Тек што ове зачуше се речи:
Засија се Рудничка планина,
Заорише с' пренебесни гласи,
Певајући: „Тебе Бога хвалим!“
Препаде се Србче момче младо
Па с' осврте тражит појављење:
Ал' је ово већ исчезло било,
У предивној небеској светости!

Сад полако утишаше с' гласи,
Стаде њима светлост исчезават',
Па се лице сунашца појави.
Кад се Србче и за сна пробуди,
И заноса у коме је било,
Па се сети шта му је се збило!
Од стра' је на колена пало
Небу сузне очи управило,
Па је вако смерно говорило:
„У свем' оче, буди воља Твоја!"
Са висине глас одазва с „Амин!"

Г.

Тихо лете.

Тихо лете песме моје
Љубо теб' кроз ноћ,
Овд' у тихо, шарно поље
Мила, хоћеш доћ'?"

Чујеш ли гди славуј поје?
Ах! он те моли.
Слатким звуком песме своје
За ме говори.

Он разуме срца бољу,
Љубве чежњу зна.
Грију ћ' — диже песму своју
Прса ледена.

О, и твоју груд нек гане
Његов слатки пој!
Да ми данак среће сване,
Јер ти с' живот мој!

Ф. Г.

Једна Робеспијерова партија шаха.

У улици светог Хоноре у Паризу има єдна стара чувена кафана стогодишње сабориште париских играча шаха. За време владе ужаса француске револуције била је ова иначе омиљена кафана са свим опустила само још мало њих долазило је у њу, да своју партију изиграју, а већина немађаше воље к таковим забавама, јер над свачијом главом непрестано је висијо мач опасности; ко је данас још слободан ходао, могао је сутра већ трунути у најдубљој тамници или и саму душу под ударима гилотине испустити. Осим тога био је и изглед кроз прозоре ове кафане ужасан; јер готово сваког часа и тренутка пролазила су кола пуна осуђених у црвеним кошуљама пут губилишта.

Робеспијер, у којег каменито срце ови појави нису могли никакав утисак учинити, био је један од оно мало гостију кои су још посведневно долазили да по коју партију изиграју. Премда није био вешт играч, то је ипак његов

тамни поглед, његов демонски спољашњи изглед причињавао у његовом противнику у игри такову унутрашњу језу, управо такав стра да су и највјештије шахисте своје партије губиле, зато се догађаше, да је Робеспијер често морао узалуд чекати по дуже на каквог играча, нико није имао воље да према њему седи, или са њим игра.

Једног вечера, кад је он по свом обичају у кафани чекао на каквог играча, ступи неки младић у кафану изгледа готово девојачког, дуге смеђе косе, великих, лепих очију. Разгледа брзо свуд по кафани, ступи оном столу, за ким је Робеспијер седио, седне према овом, за исти.

Непроговоривши ништа привуче преда се и пред Робеспијера једну од већ спремљених шахових дасака са фигурама, и он и Робеспијер почну играти. Партија се сврши без једне речи младић добије. Почну другу, но и ову другу изгуби Робеспијер.

„Врло добро, врло добро!“ викне Робеспијер пошто и ову другу изгуби. „Али у шта смо играли?“

„У главу једног човека!“ одговори младић. „Ја сам је добио, дајте ми је, ал' што пре, јер ће је иначе сутра добити џелат.“

„Ово рекавши извуче младић лист артије, на ком је била написана заповест, да се млади

Граф Р. . . ., који је бунтовничким трибуналом ухшшен и на смрт осуђен, у слободу постави. Само је недостајао подпис овог свемоћног владалца ондашњег, Робеспијера; младић му пружи ту артију на подпис; Робеспијер је узме, механично подпише па врати младићу с речма:

„Ал' сад ми још једно кажте; Ко сте ви грађанине?“

„Боље реците, грађанко,“ био је одговор. „Ја сам жена; и то невјеста, сад опет срећна невјеста графа Р. . .“

Један брзи поклон од стране њене, једно тихо: „Adieu,“ од стране Робеспијера, па ове срећне играчице шаха сасвим нестане; за којом је Робеспијер још дуго забленут гледао.

Г.

БИБЛИОТЕКА МАТИЦЕ СРПСКЕ
РПСр I 64
1867. 1